

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Rahandusminister
määrus
terviktekst
11.03.2005
02.02.2006

Riigi raamatupidamise üldeeskiri

Vastu võetud 11.12.2003 nr 105
[RTL 2003, 130, 2103](#)
jõustumine 01.01.2004

Muudetud järgmise aktiga: (kuupäev, number, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

26.07.2004 nr 128 ([RTL 2004, 104, 1685](#)) 6.08.2004

21.02.2005 nr 19 ([RTL 2005, 26, 366](#)) 11.03.2005

Määrus kehtestatakse «[Raamatupidamise seaduse](#)» (RT I 2002, 102, 600) § 36 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Riigi raamatupidamise üldeeskirja eesmärk ja üldpõhimõtted

(1) Riigi raamatupidamise üldeeskirja (edaspidi *üldeeskiri*) eesmärgiks on Eesti Vabariigi kui avalik-õigusliku juriidilise isiku (edaspidi *riik*) raamatupidamise ja finantsaruandluse korra kehtestamine ning valitsussektori ja avaliku sektori aruandluse tagamine.

(2) Üldeeskiri lähtub Eesti heast raamatupidamistavast. Üldeeskirjas kirjeldatud arvestusmeetodid tulenevad «Raamatupidamise seadusest» ja Raamatupidamise Toimkonna juhenditest (edaspidi *RTJ*), samuti rahvusvahelistest avaliku sektori raamatupidamise standarditest (edaspidi *IPSAS*).

(3) Üldeeskiri selgitab ja täpsustab Eesti hea raamatupidamistava nõudeid riigi ja «Raamatupidamise seaduse» § 2 lõikes 4 nimetatud riigiraamatupidamiskohustuslase suhtes ning on riigi raamatupidamise sise-eeskirjaks «Raamatupidamise seaduse» § 11 mõistes.

(4) Riigiraamatupidamiskohustuslane kehtestab vastavuses üldeeskirja nõuetega oma raamatupidamise sise-eeskirjas täiendavad arvestuse ja aruandluse nõuded nii riigiraamatupidamiskohustuslasele kui ka selle koosseisus olevatele üksustele, kelle kohta peetakse iseseisvat raamatupidamisarvestust (edaspidi *riigiraamatupidamiskohustuslase üksused*).

(5) Riigiraamatupidamiskohustuslase üksusel võib olla oma raamatupidamise sise-eeskiri, mis võtab arvesse üldeeskirjas ja riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestatud nõudeid.

§ 2. Üldeeskirja kohaldamine riigile ja riigiraamatupidamiskohustuslastele

(1) Üldeeskirja kohaldatakse riigile ja riigiraamatupidamiskohustuslasele.

(2) Kui üldeeskirjas ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse üldeeskirja riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele.

(3) Kui riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamine on tsentraliseeritud, kohaldatakse sellele kõiki üldeeskirjas riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele kehtestatud nõudeid.

§ 3. Avaliku sektori üksused ja sidusüksused

(1) Avaliku sektori üksused üldeeskirja tähenduses on avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja nende otsese või kaudse valitseva mõju all olevad juriidilised isikud.

(2) Sidusüksused üldeeskirja tähenduses on avaliku sektori üksuste otsese või kaudse (st valitseva või olulise mõju all olevate üksuste kaudu) olulise mõju all olevad juriidilised isikud.

(3) Kaudse valitseva või olulise mõju all mõistetakse üldeeskirjas mõju juriidilise isiku üle, mida:

1. üks avaliku sektori üksus omab otsese valitseva ja olulise mõju all olevate üksuste ning nende valitseva ja olulise mõju all olevate üksuste kaudu;
2. avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning nende valitseva ja olulise mõju all olevad isikud omavad ühiselt, kuigi ükski isik eraldi valitsevat või olulist mõju ei oma.

(4) Valitseva ja olulise mõju määramisel lähtutakse üldeeskirjas "Raamatupidamise seaduse" § 27 lõikes 1 ja RTJ-s 11 esitatud definitsioonidest, samuti IPSAS 06 (Consolidated Financial Statements and Accounting for Controlled Entities) toodud põhimõtetest.

(5) Avalikku sektorisse kuuluvaid äriühinguid nimetatakse üldeeskirjas tütaretevõtjateks.

(6) Avaliku sektori üksuste olulise mõju all olevaid äriühinguid nimetatakse üldeeskirjas sidusettevõtjateks.

(7) Avaliku sektori üksuste ja sidusüksuste nimekiri koos tehingupartnerite koodidega (edaspidi *tehingupartnerite nimekiri*) on esitatud üldeeskirja lisa 2. Valitsevat või olulist mõju omavat üksust väljendab tehingupartneri koodi kolm esimest numbrit ning seda nimetatakse üldeeskirjas konsolideerimisgrupi koodiks.

(8) Muutusi tehingupartnerite nimekirjas arvestatakse sellest kuupäevast, millal muutus toimus. Avaliku sektori üksus, kelle juures muutus toimub, esitab muutuse kohta informatsiooni e-posti teel kohe Rahandusministeeriumile, esitades ühtlasi muutuse aluseks oleva otsuse nimetuse, numbrit ja kuupäeva. Rahandusministeerium informeerib seejärel kohe teisi avaliku sektori üksusi, saates vastava teate e-posti teel üksuste esitatud kontaktisikutele.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 4. Üldeeskirja kohaldamine kohaliku omavalitsuse üksustele, teistele avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, sihtasutustele, mittetulundusühingutele, Riigimetsa Majandamise Keskusele ja tütaretevõtjatele

Tehingupartnerite nimekirjas iseseisvat tehingupartneri koodi omavad kohaliku omavalitsuse üksused, teised avalik-õiguslikud juriidilised isikud, avalikku sektorisse kuuluvad sihtasutused ja mittetulundusühingud, Riigimetsa Majandamise Keskus ja tütaretevõtjad on kohustatud:

1. esitama saldoandmikke vastavuses üldeeskirjas esitatud arvestuspõhimõtete ga üldeeskirja lisades 1, 2, 3, 4 ja 5 esitatud kontoplaani järgi üldeeskirja 3. peatükis esitatud tähtaegadeks ja korras;
- 2) esitama majandusaasta aruandeid vastavalt üldeeskirja §-le 11;
- 3) informeerima muutustest tehingupartnerite nimekirjas vastavalt § 3 lõikele 8.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 5. Üldeeskirja kohaldamine sidusüksustele

Avaliku sektori üksuste olulise mõju all olevad sihtasutused, mittetulundusühingud ja sidusettevõtjad on kohustatud:

1. esitama majandusaasta aruandeid üldeeskirja §-s 11 toodud tähtajaks;
2. esitama olulist mõju omavale avaliku sektori üksusele oma bilansi iga kvartali lõpu seisuga hiljemalt kvartalile järgneva kuu 25. kuupäevaks ning kalendriaasta lõpu seisuga hiljemalt järgmise aasta 25. märtsiks.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

2. peatükk KONTOPLAAN

§ 6. Kontoplaan

(1) Kontoplaan koosneb järgmistest koodidest:

- 1) kontode koodid (lisa 1);
- 2) tehingupartnerite koodid (lisa 2);
- 3) tegevusalade koodid (lisa 3);
- 4) allikate koodid (lisa 4);
- 5) rahavoo koodid (lisa 5).

(2) Kontoplaani iga erinevat kombinatsiooni, mis koosneb konto, tehingupartneri, tegevusala, allika ja rahavoo koodist, nimetatakse üldeeskirjas kontokombinatsiooniks.

(3) Valitud kontole lisatakse tehingupartneri, tegevusala, allika või rahavoo kood, kui kontol (lisa 1) on vastavas veerus märges «nõutav».

(4) Kapitalirendile võetud põhivara kajastamiseks ning netovara reservide moodustamise või kulutamise korral lisatakse allika kood ka juhul, kui valitud kontol puudub märges «nõutav». Allika koodi võib kontoplaani kasutaja raamatupidamise sise-eeskirjas sätestatud juhtudel kasutada ka muude tehingute rahalise allika märkimiseks, samuti kassapõhise eelarve täitmise jälgimiseks ning ülekannete liigitamiseks.

3. peatükk ARUANDED

§ 7. Saldoandmikud

(1) Saldoandmikuks nimetatakse üldeeskirjas kontokombinatsioonide ja nende saldode järjestatud loetelu üldeeskirja lisades 1, 2, 3, 4 ja 5 toodud kontoplaani järgi.

(2) Konsolideeritud saldoandmik on üldeeskirja mõistes saldoandmik, milles konsolideerimisgruppi kuuluvate üksuste omavahelisi varasid, kohustusi, netovara, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod on elimineeritud.

(3) Ühist tehingupartneri koodi omavad avaliku sektori üksused esitavad ühise konsolideeritud saldoandmiku.

(4) Saldoandmik esitatakse Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemi elektroonilises vormis XMLfailina. Saldoandmiku vorm ja täitmise selgitused on esitatud üldeeskirja lisa 6.

(5) Saldoandmike infosüsteemi kasutamiseks väljastab Rahandusministeerium avaliku sektori üksusele selleks vajalikud õigused ja paroolid.

(6) Saldoandmike esitajatel on õigus saldoandmike infosüsteemist vaadata kehtivaid kontoplaani koode, parandada sisestatud saldoandmikke, koostada aruandeid ja päringuid. Konsolideerivatel üksustel on lisaks õigus vaadata konsolideeritavate üksuste andmeid ning koostada nende kohta aruandeid ja päringuid, samuti koostada konsolideerimisgrupi konsolideeritud aruandeid.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 8. Saldoandmiku perioodid

(1) Saldoandmikud esitatakse järgmiste perioodide kohta:

1) 3 kuud – bilansikontode saldod seisuga 31. märts ja tulemiaruaande kontode saldod perioodi 1. jaanuar – 31. märts kohta;

2) 6 kuud – bilansikontode saldod seisuga 30. juuni ja tulemiaruaande kontode saldod perioodi 1. jaanuar – 30. juuni kohta;

3) 9 kuud – bilansikontode saldod seisuga 30. september ja tulemiaruaande kontode saldod perioodi 1. jaanuar – 30. september kohta;

4) kalendriaasta – bilansikontode saldod seisuga 31. detsember ja tulemiaruaande kontode saldod perioodi 1. jaanuar – 31. detsember kohta.

(2) Kui saldoandmiku esitaja majandusaasta ei lõpe kalendriaasta lõpul, esitatakse saldoandmik bilansikontode saldode kohta aruandeperioodi lõpu seisuga ning tulude ja kulude kontode saldode kohta kasvavalt kalendriaasta algusest aruandeperioodi lõpuni.

§ 9. Saldoandmiku esitamise ja kontrollimise tähtajad

(1) Enne saldoandmike sisestamist Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemi viiakse läbi omavaheliste saldode võrdlused vastavalt üldeeskirja § 52 lõikele 8.

(2) Saldoandmikud 3 kuu, 6 kuu ja 9 kuu kohta esitatakse vastava aruandeperioodi lõpule järgneva kuu viimaseks kuupäevaks. Pärast saldoandmike sisestamist viiakse läbi konsolideerimisgrupisisesete varade, kohustuste, tulude ja kulude võrdlused ning tehakse konsolideerimisest tulenevad korrigeerimised (vt üldeeskirja § 53). Nimetatud võrdlused ja korrigeerimised peavad olema lõpetatud 7 tööpäeva jooksul saldoandmike esitamise tähtajast.

(3) Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksused on kohustatud esitama oma saldoandmikud kalendriaasta kohta hiljemalt järgmiseks tähtpäevaks – põhiseaduslikud institutsioonid järgmise aasta 15. veebruariks ja ülejäänud riigiraamatupidamiskohustuslased järgmise aasta 15. märtsiks.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksused või nende allüksused, muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud või nende allüksused, avalikku sektorisse kuuluvad sihtasutused ja mittetulundusühingud, Riigimetsa Majandamise Keskus ja tütarettevõtjad on kohustatud esitama oma saldoandmikud kalendriaasta kohta hiljemalt järgmise aasta 31. märtsiks.

(5) Kapitaliosaluse meetodil tehtavad kanded ja muud omavaheliste tehingute võrdlemisest ja konsolideerimisest tulenevad korrigeerimised võib kalendriaasta kohta esitatud saldoandmikes lisada või parandada pärast kõigi saldoandmike sisestamist, kuid mitte hiljem kui järgmise aasta 30. aprillil.

(6) Kui avaliku sektori üksuse raamatupidamisaruandesse tehakse pärast järgmise aasta 30. aprilli parandusi, arvestatakse pärast nimetatud kuupäeva tehtud parandused saldoandmikes juba järgmise aruandeaasta saldode muutuste hulka.

(7) Konsolideerivad üksused vastutavad oma valitsemisala piires saldoandmike tähtaegse laekumise eest, selgitades hilinemise korral selle põhjused ning informeerides hilinemisest juhtkonna liikmeid.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 10. Saldoandmike konsolideerimine

(1) Saldoandmike infosüsteemis kasutatakse saldoandmike automaatseks konsolideerimiseks tehingupartnerite koode.

(2) Kui riigiraamatupidamiskohustuslane koosneb mitmest raamatupidamiskohustuslase üksusest, koostatakse riigiraamatupidamiskohustuslase saldoandmik tema koosseisus olevate üksuste saldoandmike konsolideerimisel, kus üksuste ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja riigiraamatupidamiskohustuslase siseseid omavahelisi nõudeid, kohustusi, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi neli esimest numbrit on samad, elimineeritakse.

(3) Kui kohaliku omavalitsuse üksuse koosseisus olevad allüksused on esitanud oma iseseisvad saldoandmikud, koostatakse saldoandmike infosüsteemis kohaliku omavalitsuse üksuse saldoandmik, liites kohaliku omavalitsuse üksuse allüksuste ühesuguste kontokombinatsioonide saldod rida-realt meetodil ja elimineerides kohaliku omavalitsuse üksuse siseseid nõudeid, kohustused, tulud ja kulud.

(4) Valitsussektori konsolideeritud saldoandmiku koostamiseks liidetakse valitsussektorisse kuuluvate üksuste ühesuguste kontokombinatsioonide saldod ning elimineeritakse kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi neljas number on nullist kolmeni.

(5) Riigi konsolideeritud raamatupidamisaruande koostamiseks moodustatakse saldoandmik, milles riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja riigisiseseid omavahelisi nõudeid, kohustusi, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi esimesed kolm numbrit on vahemikus 001 kuni 034 ja mille neljas number on 0, elimineeritakse.

(6) Kohaliku omavalitsuse üksuse konsolideerimisgrupi raamatupidamisaruande koostamiseks moodustatakse saldoandmik, milles kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema valitseva mõju all olevate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja tütarettevõtjate saldoandmike ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja nendevahelisi nõudeid, kohustusi, netovara, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi kolm esimest numbrit on samad ja neljas number on vahemikus 0 kuni 5, elimineeritakse.

(7) Muu avalik-õigusliku juriidilise isiku konsolideerimisgrupi raamatupidamisaruande koostamiseks moodustatakse saldoandmik, milles muu avalik-õigusliku juriidilise isiku ja tema valitseva mõju all olevate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja tütarettevõtjate ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja nendevahelisi nõudeid, kohustusi, netovara, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi kolm esimest numbrit on samad ja neljas number on vahemikus 0 kuni 5, elimineeritakse.

(8) Riigi konsolideerimisgrupi raamatupidamisaruande koostamiseks moodustatakse saldoandmik, milles riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste, riigi valitseva mõju all olevate sihtasutuste, mittetulundusühingute, Riigimetsa Majandamise Keskuse ja tütarettevõtjate ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja nendevahelisi nõudeid, kohustusi, netovara, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi kolm esimest numbrit on vahemikus 001 kuni 034 ja neljas number vahemikus 0 kuni 5, elimineeritakse.

(9) Avaliku sektori koondaruande koostamiseks moodustatakse saldoandmik, milles kõigi avaliku sektori üksuste ühesuguste kontokombinatsioonide saldod liidetakse rida-realt meetodil ja avaliku sektori üksuste vahelisi nõudeid, kohustusi, netovara, tulusid ja kulusid kajastavad kontokombinatsioonide saldod, mille tehingupartneri koodi kolm esimest numbrit on vahemikus 001 kuni 799 ja neljas number vahemikus 0 kuni 5, elimineeritakse.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 11. Majandusaasta aruanne

(1) Riigiraamatupidamiskohustuslane koostab majandusaasta aruande lähtudes üldeeskirja lisan 7 toodud vormist. Esitatud andmed peavad vastama riigiraamatupidamiskohustuslase saldoandmikule.

(2) Riigiraamatupidamiskohustuslase majandusaasta aruande koosseisus oleva riigieelarve täitmise aruande koostamiseks kasutavad riigiraamatupidamiskohustuslased e-Riigikassa programmist saadud aruandeid.

(3) Riigiraamatupidamiskohustuslase majandusaasta aruande kinnitab üldeeskirja § 12 lõikes 2 nimetatud riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise eest vastutav isik.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksused koostavad majandusaasta aruande vastavuses üldeeskirjas esitatud arvestuspõhimõtetega lähtudes üldeeskirja lisan 7 toodud vormist või "Raamatupidamise seaduses" ja RTJ-des toodud nõuetest aastaaruandele.

(5) Muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud, avalikku sektorisse kuuluvad sihtasutused, mittetulundusühingud, Riigimetsa Majandamise Keskus ja tütarettevõtjad koostavad majandusaasta aruande vastavuses üldeeskirjas esitatud arvestuspõhimõtetega lähtudes "Raamatupidamise seaduses" ja RTJ-des toodud nõuetest aastaaruandele.

(6) Kui RTJ-des esitatud arvestuspõhimõtted erinevad üldeeskirjas sätestatud arvestuspõhimõtetest, lähtuvad avaliku sektori üksused majandusaasta aruande koostamisel üldeeskirjas sätestatud arvestuspõhimõtetest.

(7) Muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud esitavad oma nõuetekohaselt kinnitatud majandusaasta aruande Rahandusministeeriumile hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 30. juuniks.

(8) Tütarettevõtjad, avaliku sektori üksuste valitseva ja olulise mõju all olevad sihtasutused ja mittetulundusühingud, Riigimetsa Majandamise Keskus ning sidusettevõtjad esitavad oma nõuetekohaselt kinnitatud majandusaasta aruande valitseva või olulise mõju teostajale 6 kuu jooksul alates aruandeaasta lõppemise kuupäevast.

(9) Riigiraamatupidamiskohustuslased ja riigiraamatupidamiskohustuslase üksused, kes koostavad ja esitavad Rahandusministeeriumile eelarve koostamise lähtedokumendina tegevuskava, esitavad Rahandusministeeriumile tegevusaruande koostamise lähtedokumendina tegevuskava täitmise aruande, mis kajastab planeeritud tegevusi ja kulusi ning neile vastavaid tegelikke andmeid. Eelarveaasta kohta koostatud tegevuskava täitmise aruande vorm avaldatakse Rahandusministeeriumi koduleheküljel koos vastava täitmise juhendiga. Tegevuskava täitmise aruanne esitatakse Rahandusministeeriumile kalendriaasta kohta koostatud saldoandmiku esitamise tähtajaks.

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

4. peatükk RIIGI RAAMATUPIDAMISE KORRALDUS

§ 12. Riigi raamatupidamissüsteemi struktuur

(1) Riigi raamatupidamist peetakse detsentraliseeritult riigiraamatupidamiskohustuslaste kaupa.

(2) Riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise eest vastutab riigiraamatupidamiskohustuslase juht.

(3) Riigiraamatupidamiskohustuslase igapäevast tegevust, sealhulgas raamatupidamise korraldust juhib tegevjuhtkond.

(4) Riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamist korraldab vahetult pearaamatupidaja, kelle õigused, kohustused ja vastutus määratakse tema ametijuhendis.

(5) Riigiraamatupidamiskohustuslane korraldab oma raamatupidamisarvestust oma valitsemis- või haldusala ulatuses, kehtestades vastavad reeglid raamatupidamise sise-eeskirjas. Kui riigiraamatupidamiskohustuslane koosneb riigiraamatupidamiskohustuslase üksustest, kehtestatakse riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise sise-eeskirjas reeglid ka neile.

(6) Riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise sise-eeskirjas määratakse vastutuse jagunemine riigiraamatupidamiskohustuslase ja selle iseseisvat raamatupidamist pidavate üksuste vahel.

§ 13. Varade ja kohustuste kajastamine

(1) Vara kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse bilansis, kes omab antud vara üle valitsevat mõju (st kontrollib antud vara kasutamist) ja kannab põhilisi antud vara kasutamisega seotud riske. Valitsev mõju vara üle tähendab üldeeskirja mõistes üldjuhul võimet kasutada vara oma majandustegevuses, isegi juhul, kui sellega ei kaasne majanduslikku tulu.

(2) Kui mitmed riigiraamatupidamiskohustuslase üksused finantseerivad ühiselt vara soetamist ja kasutavad hiljem saadud vara ühiselt, kusjuures vara ei ole võimalik füüsiliselt erinevatele kasutajatele jaotada, jaotatakse finantseerijate ühise kirjaliku kokkuleppe alusel vara nii, et igaüks võtab arvele tema poolt kasutatava osa varast või juhul, kui nimetatud osa maksumus jääb allapoole põhivara arvelevõtmise alampiiri, kannab vara soetamiseks tehtud kulud aruandeperioodi tulemiaruanDES kuluks, tehes arvele võetud vara kaardile märkuse «osa ühisest varast, alus ...».

(3) Kui üks riigiraamatupidamiskohustuslase üksus finantseerib teiste üksuste varade soetust, antakse soetatud varad üle nende kasutajate bilanssi.

(4) Nõuded kajastatakse üldjuhul selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kes esindab riiki nõude sissenõudmisel.

(5) Finantsinvesteeringud (aktsiad, võlakirjad ja muud väärtpaberid) kajastatakse üldjuhul selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kes esindab riiki tehingutes nende finantsinvesteeringutega.

(6) Tütar- ja sidusettevõtjate netovarad kajastatakse üldjuhul selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kes esindab riiki tütar- või sidusettevõtja üld- või osanike koosolekul.

(7) Sihtasutuste ja mittetulundusühingute netovarad kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kellel on vastava isiku üle suurim kontrollitase – kes teostab riigi asutajaõigusi, kinnitab aastaaruande, omab õigust nimetada suuremat osa kõrgema või tegevjuhtkonna liikmetest, algatada vastava isiku lõpetamist või likvideerimist, kellele isiku likvideerimisel või lõpetamisel kuulaks üleandmisele võlanõuete rahuldamisel allesjääv vara, või eksisteerib muu taoline suhe.

(8) Kohustused kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kes on kas juriidiliselt kohustatud antud kohustust täitma või on varasema tegevuse käigus neid kohustusi täitnud.

(9) Laenud ja muud võlakohustused kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse raamatupidamises, kes esindab riiki nendes õigussuhetes. Riiklikud õppelaenud, mille osas on riigitagatis rakendunud, kajastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi raamatupidamises, kuna viimane on kohustatud tegelema nende hindamise ja sissenõudmisega.

(10) Riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse bilansis ei kajastata varasid, mille soetusmaksumust ega õiglast väärtust ei ole võimalik usaldusväärselt mõõta, samuti kohustusi, mille realiseerumine ei ole tõenäoline või mille suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega mõõta. Selliste varade ja kohustuste olemasolu (võimalusel koos hinnanguga nende võimaliku väärtuse kohta) kajastatakse bilansivälistel kontodel ja avalikustatakse riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise aastaaruandes.

(11) Riigiraamatupidamiskohustuslase varade ja kohustuste jagamine oma üksuste vahel täpsustatakse vajadusel riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise sise-eeskirjas. Riigiraamatupidamiskohustuslane on kohustatud tagama, et kõik tema varad ja kohustused kajastuvad riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamisaruannetes ainult üks kord ja riigiraamatupidamiskohustuslase üksuste vahelised sisemised nõuded ja kohustused on elimineeritud.

§ 14. Tulude ja kulude kajastamine

(1) Maksud kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tulemiaruanDES, kes on seaduse alusel määratud maksu saajaks. Lõivud, tulu majandustegevusest ja muud tulud kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tulemiaruanDES, kes vastava tulu eest kaupu müüs või teenust osutas.

(2) Kui seaduses nähakse ette kogutud maksu, lõivu või muu tasu edasiandmine, kajastatakse arvelevõetud tulu samaaegselt kuludes edasiandava tasuna. Edasiandud maksu, lõivu või muu tasu saaja kajastab tulu vastavalt edasiandja poolt esitatud teatisele.

(3) Kulud kajastatakse selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tulemiaruanDES, kelle tegevuseks kulu kasutati. Kui riigiraamatupidamiskohustuslase üksus finantseerib osaliselt või täielikult teiste riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste kulusid, annab finantseerija vastavad kulud üle nendele, kes selle kulu eest kaupu, teenuseid või muid hüvesid said.

(4) Varast või kohustusest otseselt tekkivad tulud ja kulud kajastatakse üldjuhul selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tulemiaruanDES, kelle bilansis on kajastatud vastav vara või kohustus.

(5) Riigiraamatupidamiskohustuslase tulude ja kulude jagamine oma üksuste vahel täpsustatakse vajadusel riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamise sise-eeskirjas. Riigiraamatupidamiskohustuslane on kohustatud tagama, et kõik tema tulud ja kulud kajastuvad riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamisaruannetes ainult üks kord ja riigiraamatupidamiskohustuslase üksuste vahelised sisemised tulud ja kulud on elimineeritud.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 15. Dokumentide ja rahaliste ülekannete kontrollimine

(1) Raamatupidamise sise-eeskirjas sätestatakse nõuded raamatupidamise algdokumentide koostamiseks ja kontrollimiseks, andmete sisestamiseks raamatupidamise infosüsteemi, raamatupidamisregistrite inventeerimiseks ja dokumentide säilitamiseks. Samas sätestatakse nõuded dokumentide ja aruannete esitamise tähtaegade kohta.

(2) Raamatupidamisüksuse töötajate vastutus määratakse ametijuhendites.

(3) Raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestatakse dokumentide kontrolli nõuded ning määratakse, kes vastutab selle eest, et:

- 1) dokument kajastab majandustehingut õigesti;
- 2) dokumendil kajastatud kogused, hinnad ja muud tingimused vastavad eelnevalt sõlmitud lepingutele;
- 3) tehing on seaduspärane ja vajalik;
- 4) tehing on kooskõlas eelarvega;
- 5) tehingu tingimused vastavad parimatele analoogsete tehingute tingimustele;
- 6) kokkulepete sõlmimisel on lähtutud kokkuvõtte printsiibist.

(4) Raamatupidamisüksuse töötajad tagavad dokumentide kontrollimisel ja ülekandedokumentide ettevalmistamisel järgmiste andmete kontrollimise ja õige sisestamise raamatupidamisaruannete infosüsteemi:

- 1) tehingu teostamise kooskõla eelarve täitmise jälgimise põhimõtetega;
- 2) raamatupidamiskontode, tehingupartneri, tegevusala, allika, rahavoo ja eelarveklassifikaatori koodide õigsus;
- 3) maksetähtpäev;
- 4) tekkepõhine periood;
- 5) saaja andmed, sh juhul, kui ostudokumendil on kajastatud käibemaks, kontroll selle kohta, kas hankija on registreeritud käibemaksukohustuslane või mitte ja kas arve on vormistatud vastavalt käibemaksuseadusele;
- 6) kas antud kauba, teenuse või muu hüve eest ei ole juba varem tasutud;
- 7) kas ostutehing kontrolliti vastavalt dokumentide kontrolli nõuetele ja kinnitati selleks volitatud isiku(te) poolt.

(5) Dokumentide kontrolli nõuded peavad tagama volitatud (allkirjaõigusliku) isiku ja raamatupidamise üksuse töötaja isiku lahususe. Volitatud isiku (isikud) määrab asutuse juht kirjalikult temale antud volituste piires. Iga algdokument peab olema allkirjastatud nii volitatud isiku kui ka raamatupidamise üksuse töötaja poolt.

(6) Rahaliste ülekannete tegemisel osalevad võimalusel kaks isikut. Elektrooniliste ülekannete tegemiseks jaotatakse õigused sel juhul nii, et üks isik ei saaks ainuisikuliselt ülekannet teostada. Selleks peab ülekannet sisestav isik olema erinev ülekannet aktsepteerivast isikust. Sularahakassa väljamineku orderi kinnitab lisaks kassapidajale teine isik.

(7) Maksete ülekandmise tingimused peavad reeglina andma võimaluse tasuda 14 kuni 30 päeva jooksul pärast kauba, teenuse või muu hüve saamist, kuna ülekandjal peab jääma aega alusdokumentide nõuetekohaseks kontrollimiseks ning tulevaste rahavoogude planeerimiseks.

(8) Ettemaksete tasumist võimaluse korral välditakse.

5. peatükk AVALIKU SEKTORI SISĒSED MAJANDUSTEHINGUD

§ 16. Avaliku sektori siseste majandustehingute kajastamise üldpõhimõtted

(1) Avaliku sektori siseste varade, kohustuste, tulude ja kulude eristamine toimub tehingupartneri koodi alusel.

(2) Tehingupartnerite koodid on moodustatud järgmiselt: koodid algusega 001–799 kuuluvad avaliku sektori ja sidusüksustele ning koodid algusega 800–999 ülejäänud isikutele. Koodid 001–799 näitavad avaliku sektori sisest konsolideerimisgruppi.

(3) Koodi neljas number näitab avaliku sektori või sidusüksuse liiki:

- 1) 0 – riigiraamatupidamiskohustuslased ja nende üksused;
- 2) 1 – kohaliku omavalitsuse üksused ja nende allüksused;
- 3) 2 – valitsussektorisse kuuluvad muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud;
- 4) 3 – valitsussektorisse kuuluvad sihtasutused;
- 5) 4 – tütaretevõtjad;
- 6) 5 – valitsussektorisse mittekuuluvad avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning valitseva mõju all olevad valitsussektorisse mittekuuluvad sihtasutused ja mittetulundusühingud;
- 7) 6 – sidusettevõtjad;
- 8) 7 – olulise mõju all olevad sihtasutused ja mittetulundusühingud.

(4) Muud osalused ei oma iseseisvat tehingupartneri koodi ja need kajastatakse tehingupartneri koodiga, mis algab kolmekohalise koodiga 800–999.

(5) Konsolideerimiseks on vajalik, et arved, teatised vms alusdokumendid oleksid vormistatud nii, et tehingupartner saaks aru, millistel kontodel ja millises aruandeperioodis on dokumendi koostaja tehingut kajastanud. Samuti peab dokumendis tehingupartnerile teada andma dokumendi väljastaja tehingupartneri koodi.

(6) Kõiki riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelisi, sealhulgas nii ühe riigiraamatupidamiskohustuslase piires kui ka erinevate riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelisi, samuti ühe kohaliku omavalitsuse üksuse allüksuste vahelisi varade, kohustuste, tulude ja kulude vastastikuseid üleandmisi nimetatakse siireteks. Riigiraamatupidamiskohustuslase raamatupidamisaruande koostamisel elimineeritakse riigiraamatupidamiskohustuslase sisesed siirded. Riigi raamatupidamise koondaruande koostamisel elimineeritakse kõikide riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelised siirded. Kohaliku omavalitsuse üksuse aruande koostamisel elimineeritakse kohaliku omavalitsuse üksuse allüksuste vahelised siirded.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 17. Siirded riigieelarvega

(1) Igal päeval e-Riigikassa infosüsteemi kaudu riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse poolt üle kantud summad kajastatakse raamatupidamiskontodel samal päeval Rahandusministeeriumi poolt riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele üle kantud siirena ja riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele laekunud summad kajastatakse raamatupidamiskontodel samal päeval riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse poolt Rahandusministeeriumile üle kantud siirena.

(2) Kui riigiraamatupidamiskohustuslase üksusel on sularahakassa, kehtestab riigiraamatupidamiskohustuslane sularahakassa eeskirja, kus muuhulgas sätestatakse kassa maksimaalne limiit, e-Riigikassas asuvale pangakontole inkasseerimise kord ning kassa dokumenteerimise, inventeerimise ja turvanõuded.

(3) Kui riigiraamatupidamiskohustuslase üksus on saanud Rahandusministeeriumilt loa iseseisva pangakonto kasutamiseks, kajastab ta kontrol oleva raha jääki oma bilansis. Rahandusministeeriumiga lepatakse kokku konto jäägi üleandmine e-Riigikassas asuvale pangakontole ja nähakse ette vastavate kontode kajastamine riigieelarve täitmise aruandes.

(4) Riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tegevuskulud kajastatakse raamatupidamisarvestuses tavaliselt järgmiselt:

- 1) riigiraamatupidamiskohustuslase üksus teeb tehingu tekkepõhise kuupäevaga kande: Deebet Tegevuskulud (konto liigid 4, 5, 6); Deebet Käibemaksukulu (konto 601000), kui üksusel ei ole õigust käibemaksu sisendkäibemaksuks arvata, või Deebet Sisendkäibemaks (103701), kui üksusel on õigus käibemaks sisendkäibemaksuks arvata; Kreedid Võlad hankijatele (201000);
- 2) ülekanne tegemise kuupäeval teeb riigiraamatupidamiskohustuslase üksus kande (kulu tasutakse riigieelarvest): Deebet Võlad hankijatele (201000); Kreedid Siirded eelarvest (700000, tulukonto);
- 3) Rahandusministeerium kajastab riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele antud siiret maksepäeval järgmiselt: Deebet Siirded eelarvest (710000, kulukonto); Kreedid Pank (100100), kui makse saaja ei ole teine riigiraamatupidamiskohustuslase üksus, või Laekumiste siirded eelarvesse (700001, tulukonto), kui makse saaja on teine riigiraamatupidamiskohustuslase üksus.

(5) Riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse põhivara soetus kajastatakse raamatupidamisarvestuses tavaliselt järgmiselt:

- 1) riigiraamatupidamiskohustuslase üksus teeb põhivara soetuse tekkepõhise kuupäevaga kande: Deebet Põhivara (kontoklass 15); Deebet Käibemaksukulu (601000) või sisendkäibemaks (103701); Kreedid Võlad hankijatele põhivara eest (201010) põhivara soetuse summas ilma käibemaksuta; Kreedid Võlad hankijatele toodete ja teenuste eest (201000) käibemaksu summas;

2) võlad hankijatele grupis kasutatakse spetsiaalset kontot Võlad hankijatele põhivara eest (201010), et saada informatsiooni põhivara soetuse õigeks kajastamiseks rahavoogude aruandes;

3) kui arvel on kajastatud nii tegevuskulud kui ka põhivara, kajastatakse tegevuskulude ja käibemaksu osa kontol 201000 ja põhivara osa ilma käibemaksuta kontol 201010;

4) kui kasutatav raamatupidamisprogramm võimaldab iga arve kajastamiseks ainult üht hankija kontot, valitakse hankija konto olenevalt sellest, kumb neist on rahaliselt suurem;

5) ülekande tegemise kuupäeval teeb riigiraamatupidamiskohustulase üksus kande (soetus tasutakse riigieelarvest): Deebet Võlad hankijatele põhivara eest (201010); Deebet Võlad hankijatele ostetud toodete ja teenuste eest (201000); Kreedit Siirded eelarvest (700000, tulukonto);

6) Rahandusministeerium kajastab riigiraamatupidamiskohustulase üksusele antud siiret maksepäeval samuti nagu tegevuskulude siiret: Deebet Siirded eelarvest (710000, kulukonto); Kreedit Pank (100100), kui makse saaja ei ole teine riigiraamatupidamiskohustulase üksus, või Laekumiste siirded eelarvesse (700001, tulukonto), kui makse saaja on teine riigiraamatupidamiskohustulase üksus.

(6) Riigiraamatupidamiskohustulase tulud kajastatakse tavaliselt järgmiselt:

1) riigiraamatupidamiskohustulase üksus teeb tulu arvelevõtmise tekkepõhise kuupäevaga kande: Deebet Maksu-, lõivu-, trahvinõuded (kontogrupp 1020) või Nõuded müüdud toodete ja teenuste eest (kontogrupp 1030); Kreedit Tegevustulud (kontorühm 3); Kreedit Käibemaks (203001), kui tulu saaja on käibemaksukohustulane ja tulu kuulub käibemaksuga maksustamisele;

2) tulude laekumise kuupäeval teeb riigiraamatupidamiskohustulase üksus kande (tulu võeti riigieelarve laekumiseks): Deebet Siirded eelarvesse (710001, kulukonto); Kreedit Nõuded (kontogrupp 1020 või 1030);

3) Rahandusministeerium kajastab riigiraamatupidamiskohustulase üksuselt saadud siiret laekumise kuupäeval kandega: Deebet Pank (100100), kui maksja ei ole teine riigiraamatupidamiskohustulase üksus, või Deebet Siirded eelarvest (710000, kulukonto), kui maksja on teine riigiraamatupidamiskohustulase üksus; Kreedit Laekumiste siirded eelarvesse (700001, tulukonto).

(7) Kuna riigiraamatupidamiskohustulaste üksused kannavad kõik saadud tulud riigieelarvesse ning saavad kõikideks kulutusteks raha riigieelarvest, peab riigiraamatupidamiskohustulase üksuse tekkepõhise arvustuse tulemlõike olema alati null (välja arvatud Rahandusministeerium). Aruandeperioodi jooksul tehakse siirete kandeid kassapõhiselt. Aruandeperioodi lõpul, pärast kõikide tekkepõhiste kannete läbiviimist, viiakse riigiraamatupidamiskohustulase üksuse tulemiaruanne nulli järgmiselt:

1) kui tulemlõike enne korrigeerimist on positiivne, peab aasta algusest tehtud kanne olema: Deebet Tekkepõhised siirded eelarvesse (710002, kulukonto); Kreedit Tekkepõhiste siirete kohustus (203500);

2) kui tulemlõike enne korrigeerimist on negatiivne, peab aasta algusest tehtud kanne olema: Deebet Tekkepõhiste siirete nõue (103500); Kreedit Tekkepõhised siirded eelarvest (700002, tulukonto);

3) Rahandusministeerium teeb vastupidised kanded vastavalt riigiraamatupidamiskohustulase üksuse saldoandmikus kajastatud tekkepõhiste siirete konto saldode.

§ 18. Riigiraamatupidamiskohustulaste üksuste asutamine, lõpetamine ja ümberkorraldamine

(1) Riigiraamatupidamiskohustulaste üksuste asutamise, lõpetamise ja ümberkorraldamise korral lähtutakse Vabariigi Valitsuse 8. oktoobri 1996. a määrusega nr 244 kinnitatud «Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste moodustamise ja ümberkorraldamise ning nende tegevuse lõpetamise korrald» (RT I 1996, 73, 1300; 1998, 118/120, 1898; 1999, 57, 603; 1999, 92, 828; 2002, 91, 525; 99, 585).

(2) Asutatavad või ühendavad üksused võtavad saadud varad ja kohustused arvele, võttes aluseks nende bilansilised väärtused üleandva üksuse bilansis üleandmise momendil. Kui riigiraamatupidamiskohustulaste üksuste lõpetamine ei toimu uue majandusaasta algusest, antakse samal ajal üle ka majandusaasta algusest kogunenud tulude ja kulude kontode saldod. Raamatupidamisprogrammis tehakse üleandmise-vastuvõtmise kuupäeval kanded, mis viivad üleandja kontod nulli. Vastuvõtja võtab üleantud kontode saldod samast kuupäevast oma kontodele arvele.

(3) Kui riigiraamatupidamiskohustulase üksuse varad ja kohustused antakse osaliselt või täielikult ümberkorraldamise käigus üle üksusele, kes ei kuulu riigi koosseisu, lähtutakse raamatupidamises üleandmisega seotud dokumentidest vastavalt «Riigivaraseadusele» (RT I 1995, 22, 327; 1996, 36, 738; 40, 773; 48, 942; 81, 1446; 1997, 45, 724; 1998, 30, 409; 1999, 10, 155; 16, 271; 2000, 39, 239; 49, 306; 51, 319; 2001, 7, 17; 93, 565; 2002, 53, 336; 64, 393; 2003, 13, 69; 2004, 24, 166) ja „Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadusele“ (RT I 2004, 24, 166). Üleandmise kuupäeva seisuga viiakse üle antud varad ja kohustused bilansist välja. Kui varad ja kohustused antakse mitterahalise sissemaksena üle eraõigusliku juriidilise isiku aktsia-, osa- või sihtkapitali, võetakse nende bilansist väljaviimisel arvele finantsinvesteering (kontorühm 150). Mitterahalise sissemaksena objektiks oleva riigile kuuluva vara õiglase väärtuse hindamisel lähtutakse turuhinnast, kui vara on võimalik vabalt võõrandada ja kui varale eksisteerib aktiivne turg, ja amortiseeritud taastamismaksumusest, kui vara ei ole võimalik vabalt võõrandada ja sellele ei eksisteeri

turgu. Vastavalt «Riigivaraseadusele» toimuva riigivara tasuta võõrandamise korral lähtutakse käesoleva üldeeskirja § 44 lõikest 3 ja tasuta kasutusse andmise korral lähtutakse käesoleva üldeeskirja § 44 lõikest 4.

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

§ 19. Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelised siirded

(1) Kui riigiraamatupidamiskohustuslase üksus annab varasid, kohustusi, tulusid või kulusid üle teisele riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele, võib nende üleandmine toimuda:

1) koos raha tasumisega, et kajastada vastav tehing riigieelarve täitmisenä – sel juhul võetakse nõue või kohustus netosummas (üleantud varad ja kulud miinus üleantud kohustused ja tulud) tekkepõhiselt arvele kontol 103000 (raha saaja) või 201000 (raha maksja) ning vastav konto suletakse ülekandepäeval;

2) riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelise mitterahalise siirdena – sel juhul kajastatakse siirded saadud netotulu (konto 700010) või netokulu (konto 710010) (üleantud varad ja kulud miinus üleantud kohustused ja tulud).

(2) Enne üleandmist peab üleandja veenduma, et varad ja kohustused on hinnatud vastavalt üldeeskirjale, mille tulemusena ei teki vastuvõtjal vastuvõtmise momendil täiendavaid tulusid ega kulusid.

(3) Vara või kohustus antakse üle koos sellega seotud bilansisaldodega. Vastuvõtja peab võtma arvele samasugused bilansisaldod, mis olid enne üleandmist arvel üleandja bilansis. Kui antakse üle materiaalselt või immateriaalselt põhivara, antakse üle eraldi soetusmaksumus ja kulum ning vastuvõtja võtab samuti arvele nii üleantud soetusmaksumuse kui ka kulumi. Kui põhivara oli varem soetatud osaliselt või täielikult sihtfinantseerimise arvel, antakse üle ka sihtfinantseerimise soetusmaksumus ja kogunenud kulum ning vastuvõtja võtab arvele nii sihtfinantseerimise soetusmaksumuse kui ka kogunenud kulumi. Kui antakse üle nõue, peab üle andma ka nõude ebatõenäoliseks tunnustatud osa ning vastuvõtja võtab eraldi arvele nõude ja selle ebatõenäoliseks tunnustatud osa.

(4) Üleandmisel näidatakse ära üleandja raamatupidamiskanded, nende kuupäev ja üleandja tehingupartneri kood ning vastuvõtja peab tegema vastuvõtmise kanded sama kuupäevaga, kasutades õigeid kontosid ja üleandja tehingupartneri koodi.

6. peatükk TEGEVUSTULUD

§ 20. Maksud

(1) Riiklikest maksudest tulenevad tulud kajastatakse vastavat maksu sisse nõudva halduri raamatupidamises kontoklassis 30. Kui maksutulul kuulub seaduse alusel edasiandmisele, kajastatakse maksutulu arvelevõtmisel ka maksu edasiandmise kulu (kontogrupp 6015). Kulu arvestamisel võetakse arvesse perioodi jooksul ebatõenäoliselt laekuvaks loetud nõudeid (kontogrupp 6012), mille võrra vähendatakse edasiantavat kulu. Edasiantud maksude saajad kajastavad maksutulu samuti kontoklassis 30.

(2) Maksutulude üle peetakse arvestust tekkepõhiselt. Nõue kajastatakse hetkel, kui on võimalik usaldusväärset hinnata nõudeõiguse suurust. Maksudeklaratsioonide alusel kogutavate maksude nõuded kajastatakse deklaratsioonide laekumisel, näidates maksutulu selles perioodis, mille kohta antud deklaratsioon esitati. Kui vastav tekkepõhine periood on juba suletud ja perioodi raamatupidamisaruanne on koostatud, kajastatakse tulu esimeses avatud perioodis.

(3) Kui maksudeklaratsioonide ja raamatupidamise andmebaas on erinevad, võib maksutulu ja laekumiste andmeid raamatupidamisprogrammi üle kanda igakuiliste koondkannetena olenevalt aruande lõpetamise kuupäevadest. Aruande lõpetamisel selgitatakse ka kuu lõpuks maksmata jäänud ja ettemakstud maksude saldod ning tehakse maksunõuete ja ettemaksete saldode korrigeerimised.

(4) Maksutulude kajastamine toimub tekkepõhise kandega: Deebet Maksunõuded (kontogrupp 1020); Krediid Maksutulu (kontoklass 30, erandina kogumispensioni edasiandmise kohustus kontole 203035).

(5) Maksutulude laekumisel näitab saaja maksunõuete vähenemist (Kreedid kontogrupp 1020). Maksuhalduri kande deebetkonto võib olla: 710001, kui laekunud tulu balansseeritakse riigieelarvesse; kontogrupi 1001 konto, kui laekunud tulu kanti pangas avatud erikontole edasijaotamiseks; kontogrupi 2030 konto, kui laekunud tulu kantakse automaatselt panga vahendusel seaduse alusel määratud saajale.

(6) Seaduse alusel edasiantavat tõenäoliselt laekuvat maksutulu kajastab maksuhaldur tekkepõhiselt kontogrupis 6015 kuluna ja kontogrupis 2030 kohustusena, kui maksutulu saaja ei ole riigiraamatupidamiskohustuslase üksus, ning kontol 700010, kui maksutulu saaja on riigiraamatupidamiskohustuslase üksus (Sotsiaalkindlustusamet).

(7) Maksutulude edasiandmiseks koostab maksude edasiandja saajale vastava teatise, milles kajastatakse aruandeperioodi lõpuks üle kandmata jäänud edasiantava maksu netokohustus, mis arvutatakse lähtudes maksuhalduri bilansis kajastatud aruandeperioodi lõpuks laekumata jäänud tõenäoliste nõuete summast, saadud maksude ettemaksete summast (miinus) ja ülekandmata laekumiste summast (pluss). Igakuuline

maksutulude edasiandmise teatis saadetakse saajatele, kes võtavad selle alusel tulu arvele kontoklassis 30 ja nõude kontogrupis 1020, kui saaja ei ole riigiraamatupidamiskohustuslase üksus, või kontol 710010, kui saaja on riigiraamatupidamiskohustuslase üksus, näidates tehingupartnerina maksuhalduri.

(8) Maksude edasiandmise ülekande päeval näitab maksuhaldur kohustuse vähenemist (Deebet kontogrupp 2030) ja edasiantud maksu saaja nõude vähenemist (Kreedit kontogrupp 1020).

§ 21. Lõivud

(1) Tulu lõivudest võetakse tekkepõhiselt arvele teenuse osutamise kuupäeval kontorühmas 320. Lõivud laekuvad kas otse kliendilt või inkassatsiooni kaudu selleks avatud pangakontole, kus neid eristatakse viitenumbrite järgi, mis viitavad konkreetsele tulu saajaks olevale riigiraamatupidamiskohustuslase üksusele.

(2) Lõivu tulu kajastab see riigiraamatupidamiskohustuslase üksus, kelle poolt osutatava teenuse eest vastav lõiv tasumisele kuulub. Kui lõivude laekumiseks on konto avanud Maksuamet, kajastab ta lõivude laekumisi mitterahalise siirdena üksusele (Deebet 710001 (tehingupartner Rahandusministeerium); Kreedit 700010 (tehingupartner lõivu tulu saaja), kelle viitenumber oli maksekorraldusele märgitud, välja arvatud juhul, kui lõiv on Maksuameti enda tulu (tasutud tema poolt osutatud teenuse eest). Maksuamet väljastab lõivude saajatele väljavõtteid saaja viitenumbri ja tulnud laekumistest. Saajad kajastavad lõivutulu laekumist mitterahalise siirdena Maksuametilt (Deebet 710010; Kreedit 200070).

(3) Lõivuga maksustatud teenuse osutaja kanded tulu tekkepõhisel arvelevõtmisel (teenuse osutamisel): Deebet Lõivude ettemaksed (200070); Kreedit Lõivutulu (kontorühm 320).

(4) Lõivuga maksustatud teenuse osutaja kanded lõivude laekumisel:

1) lõiv laekub teenuse osutaja kassasse: Deebet Kassa (100000); Kreedit Lõivude ettemaksed (200070);

2) lõiv laekub Maksuameti nimele avatud kontole: Deebet Üksuste vahelised siirded (710010); Kreedit Lõivude ettemaksed (200070);

3) Lõiv laekub teenuse osutaja inkassatsiooni kaudu Maksuameti nimele avatud kontole: Deebet Üksuste vahelised siirded (710010); Kreedit Raha teel (100080).

(5) Lõivuga maksustatud teenuse osutaja peab kasutama infosüsteemi, kus kajastuvad klientide ja kuupäevade kaupa nii lõivudega maksustatud toimingud kui ka laekumised. Laekunud ettemaksete kohta peetakse analüütilist arvestust. Kuni nõuetekohase programmi juurutamiseni võib lõivutulu võtta arvele kassapõhiselt.

§ 22. Trahvid

(1) Tulu trahvidest kajastatakse sarnaselt lõivudele tekkepõhiselt kontogrupis 3880 selle riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tuludes, kes trahvi määras. Trahvid laekuvad selleks avatud pangakontole, kus neid eristatakse tulu saajaks olevate üksuste viitenumbrite järgi.

(2) Trahvid võetakse tekkepõhiselt arvele nende väljakirjutamise (määramise) kuupäeval kandega: Deebet Trahvinõuded (102090); Kreedit Trahvid (kontogrupp 3880, tulukonto).

(3) Kanded trahvide laekumisel, kui need laekuvad Maksuameti poolt avatud pangakontole: Deebet Üksuste vahelised siirded (710010); Kreedit Trahvinõuded (102090). Maksuamet väljastab trahvide saajatele väljavõtteid saaja viitenumbri ja tulnud laekumistest.

(4) Trahvide arvestamiseks peab trahvi võtja kasutama infosüsteemi, kus kajastuvad klientide ja kuupäevade kaupa nii trahvide määramised kui ka laekumised. Laekumata trahvinõuete üle peetakse analüütilist arvestust. Kuni nõuetekohase programmi juurutamiseni võib trahvitulu võtta arvele kassapõhiselt.

§ 23. Toodete ja teenuste müük ja muud tulud

(1) Tulusid toodete ja teenuste müügist kajastatakse kontorühmades 322 ja 323. Muud tulud, sealhulgas kasum või kahjum varade müügist kajastatakse kontoklassis 38. Finantstulud kajastatakse kontoklassis 65. Tulu tekkimise momendi ja tulu suuruse määramisel lähtutakse RTJ-st 10.

(2) Tulu võetakse üldjuhul tekkepõhiselt arvele koostatud nõudedokumendi alusel kandega: Deebet Nõuded (kontogrupp 1030 või 102080, 102091, 102095); Kreedit Tulu (ilma käibemaksuta) ja Kreedit Käibemaks (203001), kui tulu saaja on kohustatud müügihinna käibemaksu lisama.

(3) Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste tulud toodete ja teenuste müügist ja muud tulud laekuvad üldjuhul e-Riigikassas selleks avatud kontole, kus need jaotatakse viitenumbri alusel saajatele. Maksuvõlalt arvestatud intressinõuded laekuvad maksuhalduri kontole. Laekumise päeval teeb saaja kande: Deebet Tulude siirded eelarvesse (710001); Kreedit Nõuded (kontogrupp 1030 või 102080, 102091, 102095).

(4) Loodusressursside kasutamise eest arvestatud tasude edasiandmine kajastatakse tekkepõhise tulu kajastamisega samas perioodis kontogrupis 6015, võttes arvele kohustuse selle ülekandmiseks kontol 203080. Saajale väljastatakse teatis nõude ja edasiantud tulu tekkepõhiseks arvelevõtmiseks.

(5) Maa ja muu vara erastamise ostu-müügilepingute alusel saadaolev järelmaksunõuete põhiosa kajastatakse kontodel 103250 (lühiajaline osa) ja 153250 (pikaajaline osa). Järelmaksunõuete ka kajastatakse ka see osa, mida on lubatud maksta erastamisväärtpaperites (EVP). EVP-des laekuda võivad nõuded kajastatakse arvestuse lihtsustamiseks hinnaga 1 EVP = 1 kroon. Lepingu alusel lisanduv intressi- ja viivisetulu kajastatakse kassapõhiselt. EVP-de laekumisel kajastatakse neid konto 710030 deebetis (samuti arvestusliku kursiga 1 EVP = 1 kroon). Kohaliku omavalitsuse üksused kajastavad EVP-de laekumisest tekkivat kahjumit EVP-de laekumise kuul vara müügist saadud tulu vähendamiseks. Rahandusministeerium on kohustatud kajastama kustutamata EVP-d kontol 206030, kontrollima EVP-de laekumist, andma sellekohase informatsiooni edasi erastamise korraldajale ja tegema EVP-de laekumisel vastukande.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

7. peatükk SAADUD JA ANTUD TOETUSED

§ 24. Toetuste liigid

(1) Toetustena käsitletakse üldeeskirjas avaliku sektori üksuste poolt saadud või antud vahendeid jooksvateks või kapitalikuludeks, mis ei kuulu tagastamisele. Toetused võivad olla nii rahalised kui ka mitterahalised. Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelisi saadud ja antud vahendeid ei loeta toetusteks, vaid siireteks.

(2) Toetused jaotatakse üldeeskirjas järgmisteks liikideks:

- 1) õigusaktidest tulenevad sotsiaaltoetused – regulaarsed toetused, mille suurust ja toetuse saajaid ei otsustata iga kord eraldi, vaid mis on ette nähtud õigusaktiga;
- 2) sihtfinantseerimine - sihtotstarbeliselt antud ja teatud tingimustega seotud toetused, mille korral kasutatakse neid ainult teatud kulutuste katteks või teatud tingimuste tagamiseks;
- 3) välisabi – mitteresidentidelt saadud sihtfinantseerimine;
- 4) välisabi kaasfinantseerimine – sihtfinantseerimise eriliik, mida annab Eesti avaliku sektori üksus lisaks Euroopa Liidu fondidest makstavale välisabile, kuna välisabi saamise tingimused näevad ette nii abisaaja kui ka Eesti avaliku sektori üksuse kaasfinantseerimise teatud ulatuses toetuse kogumahust; kaasfinantseerimine võib sealjuures toimuda kas rahalise toetuse andmisena või avaliku sektori üksuse tegevuskulude kaasfinantseerimiseks arvestamisena;
- 5) subsiidiumid – ettevõtlusega tegelevatele isikutele ette nähtud tegevuskulude sihtfinantseerimise eriliik eesmärgiga mõjutada nende tootmistaset, hindu või kompenseerida tootmisteguritega seotud kulutusi; põhivara soetamiseks antud toetusi ei kajastata subsiidiumina;
- 6) mittesihotstarbeline finantseerimine - ilma sihtotstarvet määramata ja eritingimustega sidumata antud toetused.

(3) Riigieelarve seaduses nimetatakse sihtfinantseerimist ja mittesihotstarbelist finantseerimist andmise poolel eraldisteks ja saamise poolel toetusteks. Üldeeskirjas mõistetakse eraldi lähtudes RTJ-des toodud definitsioonist.

(4) Sihtfinantseerimine jaotatakse tegevuskulude ja põhivara sihtfinantseerimiseks. Põhivara sihtfinantseerimise põhitingimuseks on, et selle saaja peab ostma, ehitama või muul viisil soetama teatud põhivara.

(5) Sihtfinantseerimise liikumise paremaks jälgimiseks ning aruannete konsolideerimisel nõutavate elimineerimiste läbiviimiseks eristatakse tulude ja kulude kontodel sihtfinantseerimist ja selle vahendamist. Saadud sihtfinantseerimist nimetatakse vahendamiseks, kui see saadi edasifinantseerimiseks, mitte oma tegevuskulude või varade soetuseks. Antud sihtfinantseerimist nimetatakse vahendamiseks, kui see anti edasi vahendajale, mitte abi saajale (lõppkasusaajale).

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 25. Toetuste kajastamise üldpõhimõtted

(1) Sihtfinantseerimise kajastamisel lähtutakse RTJ 12 toodud põhimõtetest, kasutades brutomeetodit.

(2) Toetust kajastatakse raamatupidamises esmakordselt raha ülekandmisel või laekumisel või toetuse tekkepõhisel kuupäeval (vt käesoleva paragrahvi lõige 3). Plaanitud, kuid laekumata toetussummasid, millega seotud kulusid ei ole tekkinud, bilansis ei kajastata. Samuti ei kajastata bilansis toetuste andmiseks võetud kohustusi, kui väljamakseid ei ole tehtud ega toetuste andmise aluseks olevaid maksetaotlusi aktsepteeritud. Toetuste andmiseks võetud kohustusi (sõlmitud lepingutes ette nähtud aktsepteerimata summasid) kajastatakse bilansiväliste kohustustena (911010) ning võetud bilansiväliste kohustuste katmiseks saadaolevaid summasid bilansiväliste nõuete (912010).

(3) Tuludes ja kuludes kajastatakse toetusi, jälgides tekkepõhisuse printsiipi. Sama printsiipi jälgivad ka vahendajad, kes kajastavad vahendatud toetusi oma tuludes ja kuludes samades perioodides kui abi saajad

(lõppkasusaajad). Toetuse andmise, saamise ja vahendamise tekkepõhiseks kuupäevaks loetakse maksetaotluse aktsepteerimise kuupäev (kulude abikõlblikuks tunnistamise kuupäev).

(4) Kui toetus kehtestatakse perioodiliselt makstavana (sotsiaaltoetused, sh pensionid), võetakse toetus tuluna või kuluna arvele sellel kuul, mille eest see oli ette nähtud.

(5) Kui kaasfinantseerimist ei tasuta toetuse saajale või hankijale, vaid selleks loetakse kaasfinantseerija tegevuskulud või põhivara soetus, ei kajastata seda kaasfinantseerimisena, vaid vastavalt tegelike kulutuste majanduslikule sisule.

(6) Kui toetuse andja ja saaja on mõlemad avaliku sektori üksused, peavad nad kokku leppima toetuse liigi ning kannete tegemisel kasutatavad kontod ja tekkepõhised kuupäevad. Kui toetuse vahendaja kajastab toetust oma tulemiaruaandes tuluna ja kuluna, kajastavad toetuse andja ja saaja kumbki tehingupartnerina alati vahendajat ning vahendaja näitab tuludes tehingupartnerina toetuse andjat ja kuludes tehingupartnerina toetuse saajat.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 26. Sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks

(1) Tegevuskulude katteks saadud sihtfinantseerimise kajastamisel lähtutakse tulude ja kulude vastavuse printsiibist. Sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna kontoklassis 350 hetkel, kui selle laekumine on kindel (maksetaotlus on sihtfinantseerimise andja või vahendaja poolt aktsepteeritud), üksus on täitnud sihtfinantseerimisega seonduvaid lisatingimusi ning teinud kulutused, mille hüvitamiseks antud toetus on mõeldud.

(2) Juhul kui sihtfinantseerimine on küll laekunud, kuid mõned selle kasutamisega seotud tingimused on veel täitmata, kajastatakse saadud vahendeid bilansikontol (203850 ja 203855). Kui kulutused on tehtud ja sihtfinantseerimise maksetaotlus on aktsepteeritud, kuid see on veel laekumata, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna ja nõudena (bilansikontod 103550 ja 103555). Kui kulutused on tehtud, kuid need on toetuse andja poolt veel aktsepteerimata, võib kulutusi kapitaliseerida, kui saaja hinnangul on sihtfinantseerimise laekumine tõenäoline.

(3) Tegevuskulude katteks saadud ja antud sihtfinantseerimist võib kajastada arvestuse lihtsustamise eesmärgil laekumisel koheselt tuluna ja ülekandmisel koheselt kuluna, kui lepingujärgne summa on väiksem § 41 lõikes 1 esitatud põhivara kapitaliseerimise alampiirist. Avaliku sektori sisese sihtfinantseerimise korral lepivad pooled kajastamise viisi eelnevalt omavahel kokku.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 27. Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks

(1) Toetust loetakse põhivara sihtfinantseerimiseks juhul, kui selle kasutamise põhitingimuseks on kindlaksmääratud põhivara ost, ehitamine või muul viisil soetamine. Sihtfinantseerimist põhivara soetamiseks kajastatakse tekkepõhiselt esmalt kontorühmas 257 ja amortiseeritakse tuluks (kontorühm 351) põhivara kasuliku eluea jooksul. Riigiraamatupidamiskohustuslased, kohaliku omavalitsuse üksused ja muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud kajastavad avaliku sektori üksustelt saadud põhivara sihtfinantseerimist toetuse saamise tekkepõhisel momendil (vt § 25 lg 3) tuluna kontogrupis 3502 ning ei kasuta sel juhul eelpool kirjeldatud tulude ajatamist kontorühmade 257 ja 351 kaudu.

(2) Sihtfinantseerimine amortiseeritakse tuluks kontorühma 351 soetatud põhivara kasuliku eluea jooksul, järgides tulude ja kulude vastavuse printsiipi. Sihtfinantseerimise amortiseerimiseks peetakse analüütilist arvestust sihtfinantseerimise arvel soetatud põhivara kohta. Arvestuses tuuakse välja põhivara soetusmaksumus, kogunenud kulum, sihtfinantseerimisest saadud summad ja kogunenud kulum ning sihtfinantseerimise tehingupartner ja allika kood. Sihtfinantseerimise teel soetatud osa põhivara jääkmaksumusest peab vastama iga kuu lõpus sihtfinantseerimise jääkmaksumusele.

(3) Sihtfinantseerimise amortisatsiooni arvestamiseks kajastatakse esimeses järjekorras kõik põhivaraga antud kuul toimunud tehingud ja arvestatakse põhivara amortisatsioon. Seejärel tehakse sihtfinantseerimise amortiseerimise kanded. Kui põhivara on täielikult amortiseeritud, eemaldatakse sihtfinantseerimise soetusmaksumus ja kogunenud kulum bilansist. Täielikult amortiseerumata põhivara müügi või mahakandmise kuul amortiseeritakse ka sihtfinantseerimine täies mahus tuluks ning sihtfinantseerimine ja selle kogunenud kulum eemaldatakse bilansist.

(4) Juhul, kui sihtfinantseerimine on küll laekunud, kuid mõned selle kasutamisega seotud tingimused on veel täitmata, kajastatakse saadud vahendeid bilansikontol (203856 ja 203857). Kui kulutused on tehtud ja sihtfinantseerimise maksetaotlus on aktsepteeritud, kuid see on veel laekumata, kajastatakse sihtfinantseerimine kohustusena (kontorühm 257) või tuluna (kontogrupp 3502) ja nõudena (bilansikontod 103556 ja 103557).

§ 28. Sihtfinantseerimise vahendamine

(1) Avaliku sektori üksused, kes tegelevad sihtfinantseerimise vahendamisega, kajastavad sihtfinantseerimist tekkepõhise printsiibi järgi oma tuludes ja kuludes maksetaotluste aktsepteerimise kuupäeval. Nimetatud reeglit järgitakse ka juhul, kui rahalised ülekanded ei liigu vahendajate kaudu, vaid nende korralduse alusel otse Rahandusministeeriumist (riigikassast) toetuse saajani või tema poolt määratud hankijani. Vahendajad kasutavad tuludes ja kuludes järgmisi kontosid: tulude kontod 350010, 350030, 350050, 350210, 350230, 350250 ja kulude kontod 450010, 450030, 450050, 450210, 450230, 450250. Vahendaja ei kajasta sihtfinantseerimist oma tuludes ja kuludes ainult juhul, kui Rahandusministeerium, vahendaja ja toetuse saaja on selles kokku leppinud. Viimasel juhul kajastavad sihtfinantseerimist Rahandusministeerium ja toetuse saaja.

(2) Kui sihtfinantseerimiseks saadud rahalised vahendid kantakse vahendajale, kajastab vahendaja seda kuni tekkepõhise momendi saabumiseni saadud ettemaksena (203850 või 203855). Kui vahendaja aktsepteerib maksetaotluse ja kannab toetuse saajale raha üle enne selle laekumist, võtab ta arvele nõude (kontod 103550 ja 103555) ning kajastab saadud ja antud sihtfinantseerimise tuludes ja kuludes. Kui vahendaja kannab toetuse saajale üle ettemaksena (kontod 103850 ja 103855), kusjuures toetuse saaja maksetaotlus ei ole veel aktsepteeritud, jälgitakse toetuse saamise tingimuste täitmist ning alles seejärel sulgetakse tehtud ettemakse konto ning kajastatakse toetuse saamist ja andmist tulemiaruanes.

(3) Kui vahendaja vastutab toetuse andja ees saaja-poolsete lepingutingimuste täitmise ja raha sihipärase kasutamise eest, võtab vahendaja lepingu rikkumise selgumisel arvele tagasinõude (kontod 103650 ja 103655) toetuse saaja vastu ja tagasimaksekohustuse (kontod 203650 ja 203655) toetuse andja ees.

§ 29. Mittesihotstarbeline finantseerimine

(1) Mittesihotstarbelist finantseerimist kajastatakse sihtfinantseerimise saaja poolt tuluna kontorühmas 352 ja sihtfinantseerimise andja poolt kuluna kontorühmas 452 hetkel, kui toetus on laekunud.

(2) [Kehtetu -RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 30. Mitterahaline sihtfinantseerimine

(1) Mitterahalist sihtfinantseerimist kajastatakse analoogiliselt põhivara sihtfinantseerimisega saadud vara õiglasel väärtuses, kui see on usaldusväärset hinnatav. Kui saadud vara õiglane väärtus ei ole usaldusväärset hinnatav, vara kohta raamatupidamiskandeid ei tehta.

(2) Kui mitterahaline sihtfinantseerimine kaasneb välisabi saamisega ning toetus kantakse andja või vahendaja poolt otse hankijale, võetakse sihtfinantseerimine saaja poolt maksetaotluse aktsepteerimise kuupäeva seisuga arvele andja või vahendaja teatise alusel. Avalikku sektorisse kuuluvad vahendajad on kohustatud sihtfinantseerimise ülekandmisel hankijale informeerima toetuse saajat maksetaotluse aktsepteerimisest ja ülekandest hiljemalt ülekande tegemisele järgneva kuu 5. kuupäevaks.

(3) «Riigivaraseaduse» alusel toimuvat põhivara tasuta võõrandamist, samuti põhivara tasuta kasutusse andmist perioodiks, mis ületab 75% vara järelejäänud kasulikust elueast (va riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelised siirded), kajastatakse üldjuhul mitterahalise sihtfinantseerimisena (vt üldeeskirja § 44 lõiked 3 ja 4). Kui vastav tehing toimub üldeeskirja § 29 lõikes 2 esitatud isikute vahel, kajastatakse seda mittesihotstarbelise finantseerimisena.

8. peatükk TEGEVUSKULUD

§ 31. Tööjõukulud

(1) Tööjõukulused kajastatakse tekkepõhiselt kontoklassis 50 perioodis, mille eest kulu arvestati. Bilansikontodel kajastatakse kontogruppides 1037 ja 2030 Maksuameti tehingupartneri koodi. Ülejäänud tööjõukuludega seotud nõuete ja kohustuste kontodel, samuti töötasu kulu (kontorühm 500) ja maksukulu (kontorühm 506) kontodel kajastatakse tehingupartneri koodidena füüsiliste isikute koode.

(2) Kontogruppi 2030 (maksukohustused) kantakse ainult deklareeritud maksukohustus. Vastava grupi kontod peavad võrduma Maksuameti kontokaartidel kajastatud maksunõuete tekkepõhiste saldodega. Kui mõne maksu osas on maksukohustuslasel ettemaks, peab see kajastuma kontogrupis 1037, mis peab võrduma Maksuameti kontokaardil näidatud ettemaksu saldoga.

(3) Tööjõukuludest kinni peetud maksud kajastatakse kohustusena kontogrupis 2030 selles perioodis, millises tekkis maksukohustus (toimusid väljamaksed või tekkis erisoodustuse maksukohustus). Kui arvestatud palk makstakse välja järgmisel kuul, eraldatakse kinni peetud maksud töötasu võlgnevuse kontorühmast 202 maksuvõlgade kontogruppi 2030 selles kuus, millal töötajale tasu välja maksti. Kandeid võib teha igal väljamakse päeval või koondkannetena vastavuses antud kuu kohta koostatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonidega.

(4) Tööjõukuludega seotud maksukulud kajastatakse tekkepõhiselt selles perioodis, mille eest need olid arvestatud. Kui töötasu väljamaksed toimuvad järgmises kuus, kantakse maksukulu kanded analoogselt kinnipeetud maksude kannetega ümber kontorühmast 202 kontogruppi 2030. Kanded arvestuse (kulu tekkimise) kuus: Deebet Sotsiaalmaksukulu (konto 506000); Kreedid Deklareerimata sotsiaalmaksukohustus (konto 202001); Deebet Töötuskindlustusmaks (konto 506040); Kreedid Deklareerimata töötuskindlustusmaksukohustus (konto 202003). Kanded väljamakse tegemise kuus: Deebet Deklareerimata sotsiaalmaksukohustus (konto 202001); Kreedid Sotsiaalmaksukohustus (konto 203010); Deebet Deklareerimata töötuskindlustusmaksukohustus (202003); Kreedid Töötuskindlustusmaksukohustus (konto 203030).

(5) Tegelik puhkusetasu ja sellelt arvestatud maksukulu jaotatakse nendesse kuudesse, milliste eest see oli arvestatud. Kui palgaprogramm ei arvesta igakuiselt ümber väljamaksmata puhkusetasude kohustust, kasutatakse puhkusetasu väljamaksmisel veel saabumata perioodi eest ettemaksete kontosid 103930, 103931 ja 103932. Kui palgaprogramm töötab väljamaksmata puhkusetasude kohustuse igakuise ümberarvestuse põhimõttel, kajastatakse puhkusetasu väljamaksmist puhkusetasude kohustuse konto 202010 deebetis.

(6) Kasutamata puhkusepäevade ja väljamaksmata puhkusetasude kohustust võib ümber hinnata iga kuu lõpus või üks kord aastas aruandeaasta lõpu seisuga. Puhkusetasu ja sellega seotud maksukohustuste korrigeerimine kontrol 202010 kajastatakse lõppenud aruandeperioodi kuluna (vähenemine kulu vähenemisena).

(7) Hüvitised töölepingu lõpetamisel kajastatakse üldjuhul kuluna töölepingu lõpetamise hetkel, sõltumata sellest, millal tegelikult vastav hüvitis välja maksti. Kui tööandja oli varem avalikustanud töötajatega seotud kohustusi, mis tingisid eraldise moodustamist, lähtutakse RTJ-s 8 kehtestatud põhimõtetest.

§ 32. Muud tegevuskulud

(1) Tegevuskuludena on üldjuhul lubatud näidata ainult riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tegevusega seotud kulusid. Teise riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse eest, aga ka muude isikute eest makstud tasud käsitletakse kulude edasiandmisena.

(2) Erinevate riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste tegevuskulud on lubatud jätta nende vahel jaotamata juhul, kui jaotatavad summad on ebaolulised ning jaotamine on keeruline ja aeganõudev või jaotamiseks kasutatavat valemit on raske põhjendada, samuti juhul, kui kehtivad õigusaktid seda keelavad.

(3) Kulude edasiandmisele rakendatakse järgmisi arvestuspõhimõtteid:

1. edasiantud kulusid kajastatakse kuludena selles üksuses, kelle tegevusega need on seotud;
2. kui edasiandmisele kuuluva esialgse arve väljastas avaliku sektori üksus, kajastab esialgse arve saaja kulu vastaval kulukontrol majandusliku sisu järgi esialgse arve esitaja tehingupartneri koodiga ja samal kontrol miinusega selle üksuse tehingupartneri koodiga, kellele kulud edasi anti;
3. edasiandja kasutab edasiandmisel kontrol 103000 (kuulub tasumisele edasiantava kulu saaja poolt) või ühe juriidilise isiku piires kontrol 710010 (ei kuulu tagasimaksmisele edasiantava kulu saaja poolt) ning edasiantava kulu saaja kasutab vastavalt kontrol 201000 või 700010;
4. üüri ja renditehingutega kaasnevaid kommunaalkulusid kajastatakse üürile või rendile andja aruandes kuluna kontogrupis 55112 või 55113 ja edasiandmisest saadud tulu kontogrupis 3233 või 3225;
5. kululimiitide ületamisi ja sarnaseid kinnipidamisi töötajate palgast või nõudeid töötajatele kajastatakse nõudena või juhul, kui kulude vähendamise summa selgub hilinemisega või arve esitaja oli avaliku sektori üksus, kuluna arve esitaja tehingupartneri koodiga ja kulu vähendusena edasiantava kulu saaja tehingupartneri koodiga;
6. kolmandate isikute eest tasutud ja nende poolt samas summas hüvitatavad tasud kajastatakse esialgselt nõudena (tasutakse enne hüvitise laekumist) või kohustusena (tasutakse peale hüvitise laekumist), näiteks õpikute ja vihikute vahendamine, ürituste osavõttu vahendamine, kohtukulude vahendamine;
7. Sotsiaalkindlustusameti ja Tööturuameti poolt hüvitamisele kuuluvad sotsiaaltoetused kajastatakse nõudena.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 33. Maksu-, lõivu- ja trahvikulu kajastamine

(1) Avaliku sektori üksused kajastavad tagasisaamisele mittekuuluvat käibemaksukulu kontrol 601000. Edasiantavatelt kuldelt arvestatud käibemaksukulu võib selle eristamiseks kajastada kontrol 601001.

(2) Kontogrupis 6010 kajastatakse ka muud tagasisaamisele mittekuuluvad maksu-, lõivu- ja trahvikulud (välja arvatud tööjõukuludelt arvestatud maksud).

(3) Põhivara eest tasutud, tagasisaamisele mittekuuluvat käibemaksukulu kajastatakse kontol 601000 põhivara saamise perioodis. Põhivara eest tasutud ettemaksetele (kontod 155920, 156920) lisatud käibemaks kajastatakse esialgselt kontol 103990 hankija tehingupartneri koodiga. Kui põhivara soetatakse tsentraliseeritud hankena ja selle jaotamine erinevate üksuste vahel võtab aega, kasutatakse põhivara kajastamiseks vahekontot 155900 ja sellele lisatud käibemaksu kajastamiseks vahekontot 103990.

(4) Kui varude soetamisega kaasnevat käibemaksu ei ole lubatud kapitaliseerida, võib seda kuluks eraldada kas varude saamisel või laost väljaandmisel. Viimasel juhul peab varude arvestuse infosüsteem toetama käibemaksu eraldamist ja eraldi kuluks kandmist. Ettemakseid varude eest (konto 108920) kajastatakse koos käibemaksuga. Tsentraliseeritud korras soetatud, üleandmisele kuuluvaid varusid (konto 108900) võib kajastada koos käibemaksuga, tehes käibemaksu eraldamise ja kuluks kandmise hiljem varude saaja raamatupidamises.

(5) Kui riigiraamatupidamiskohustuslase üksus korraldab varude või varude tsentraliseeritud hankeid, on lubatud soetamisel kaasnev käibemaksukulu kanda tsentraalse hanke korraldaja või tsentraalse lao kuluks ning seda mitte jaotada tegelikele kuluüksustele varude või varude hilisemal edasiandmisel.

(6) Kui avaliku sektori üksus on käibemaksukohustuslane, kajastab ta arvestatud käibemaksu kontol 203001 ja sisendkäibemaksu kontol 103701. Käibedeklaratsiooni koostamise õigsuse tagamiseks on sel juhul vaja kasutada lisatunnuseid (alkkontod või eraldi käibemaksu tunnused). Iga kuu lõpul suletakse kontod 203001 ja 103701. Tasumisele kuuluva käibemaksu tasaarvestus sisendkäibemaksuga kajastatakse nimetatud kontode vahelise kandega ning tasumisele kuuluv käibemaks kantakse ümber kontole 203000 või perioodi lõpuks tagasisaamisele kuuluv käibemaks kantakse ümber kontole 103700.

(7) Maksmata, kuid deklareeritud maksud, lõivud ja trahvid kajastatakse kohustusena kontogrupis 2030 ja ettemakstud maksud, lõivud ja trahvid käibevarana kontogrupis 1037. Kontogrupi 2030 saldod peavad iga aruandeperioodi lõpul võrduma Maksuameti või lõivu saaja asutuse kontogrupi 1020 saldodega.

(8) Lõivude ja trahvide korral kajastab lõivu või trahvi maksja kuludes ja nõuetes tehingupartnerina lõivuga maksustatud toimingu teostaja või trahvi väljakirjutaja koodi (mitte Maksuameti koodi, kui lõiv või trahv kantakse üle Maksuametis avatud koondkontole).

(9) Tagastamisele kuuluvat käibemaksu (v.a. sisendkäibemaks) kajastatakse kuni tagasilaekumiseni nõudena kontol 103640 (näiteks välisriigis tasutud välisriigi poolt tagastamisele kuuluv käibemaks).

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

9. peatükk VARAD

§ 34. Finantsinvesteeringud

(1) Finantsinvesteeringute kajastamisel lähtutakse RTJ 3 nõuetest.

(2) Finantsinvesteeringud jaotatakse bilansis olenevalt nende hinnangulisest realiseerumise tähtajast kas lühiajalisteks (realiseeruvad järgmise aruandeaasta jooksul) või pikaajalisteks. Lühiajalised finantsinvesteeringud kajastatakse kontorühmas 101 ja pikaajalised kontorühmas 151. Tuletisinstrumentid kajastatakse lühiajalistena kontodel 103300 ja 209000. Finantsinvesteeringutelt arvestatud kasumid ja kahjumid kajastatakse kontoklassis 65.

(3) Kontoplaanis liigitatakse finantsinvesteeringud lisaks järgmiselt:

- 1) kauplemisportfelli väärtpaberid (aktsiad, osad, võlakirjad ja muud väärtpaberid), mis on soetatud lühiajalise kasumiteenimise eesmärgil edasimüügiks;
- 2) investeerimisportfelli väärtpaberid – pikaajaliselt hoitavaid investeeringud aktsiatesse ja muudesse omakapitaliinstrumentidesse (va investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse) ning võlakirjadesse ja muudesse võlainstrumentidesse (va lunastustähtajani hoitavad võlakirjad);
- 3) lunastustähtajani hoitavad võlakirjad;
- 4) tuletisinstrumentid;
- 5) muud osalused – noteerimata aktsiad ja osalused rahvusvahelistes organisatsioonides.

(4) Väärtpaberid ja tuletisinstrumentid (v.a lunastustähtajani hoitavad võlakirjad) kajastatakse õiglases väärtuses. Juhul kui puudub informatsioon õiglase väärtuse kohta, kajastatakse neid soetusmaksumuses, korrigeerides seda allahindlustega. Kui soetusmaksumus ei ole teada, kajastatakse neid nullväärtuses.

§ 35. Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes

(1) Osalusi avaliku sektori ja sidusüksustes kajastatakse kontorühmas 151, lähtudes RTJ 11 nõuetest.

(2) Riigiraamatupidamiskohustuslase bilansis kajastatakse vastavuses üldeeskirja § 13 lõigetega 6 ja 7 riigi osalused järgmiste avalikku sektorisse kuuluvate üksuste netovaras, kasutades kapitaliosaluse meetodit:

- 1) sihtasutused ja mittetulundusühingud;

- 2) tütar- ja sidusettevõtjad;
- 3) Riigimetsa Majandamise Keskus (Keskkonnaministeeriumi bilansis).

(3) 2004. aastal kajastatakse osalusi valitseva ja olulise mõju all olevates üksustes kapitaliosaluse meetodil. Alates 2005. aastast muudetakse arvestuspõhimõtet järgmiselt (välja arvatud riigiraamatupidamiskohustuslased):

- 1) alates 01.01.2004 omandatud osalusi valitseva ja olulise mõju all olevates üksustes kajastatakse konsolideerimata aruannetes (ja konsolideerimata saldoandmikus) soetusmaksumuses, korrigeerides seda vajadusel allahindlustega;
- 2) osalusi kuni 31.12.2003 omandatud valitseva ja olulise mõju all olevates üksustes kajastatakse konsolideerimata aruannetes (ja konsolideerimata saldoandmikus) tuletatud soetusmaksumuses, korrigeerides seda vajadusel allahindlustega; tuletatud soetusmaksumuseks loetakse osalust nende üksuste netovaras seisuga 31.12.2003;
- 3) osalusi olulise mõju all olevates üksustes kajastatakse konsolideeritud aruannetes kapitaliosaluse meetodil.

(4) Kui konsolideerimata aruannetes kajastatud osaluse soetusmaksumus (või tuletatud soetusmaksumus) on kõrgem, kui osaluse objekti netovara, mis on langenud dividendide väljamaksmise, kahjumi või mõnel muul põhjusel, hinnatakse osaluse soetusmaksumus (või tuletatud soetusmaksumus) alla kuni osaluse summaleüksuse netovaras. Tehtud allahindlust järgnevatel perioodidel ei taastata.

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

§ 36. Nõuded ja tehtud ettemaksed

(1) Nõuete ja ettemaksete kajastamisel lähtutakse RTJ 3 nõuetest. Kapitalirendilepingutest tulenevate nõuete arvestamisel lähtutakse RTJ-st 9.

(2) Nõudeid ja tehtud ettemakseid kajastatakse kontoplaanis sõltuvalt nende sisust, jaotatuna lühi- ja pikaajalisteks, käibevara kontorühmades 102 ja 103, ning põhivara kontorühmades 152 ja 153.

(3) Laenu- ja muud nõuded kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses, kusjuures nominaalmaksumus kajastatakse eraldi lühi- ja pikaajalise osana, tehes korrigeerimised sama kontorühma teistel bilansikontodel.

(4) Pikaajalised intressi mitteteenivad nõuded kajastatakse nõude nüüdisväärtuses, kasutades diskontomäära 6% aastas. Intressitulu kajastatakse sel juhul kontol 658080.

(5) Välisvaluutas fikseeritud nõuete ümberhindluse käigus tekkinud kasumid ja kahjumid kajastatakse kontol 608000.

(6) Kui ettemakse tegemine on vältimatu, kajastatakse seda esmaselt vastava ettemaksesumma ülekandmisel. Esitatud, kuid maksmata ettemaksearveid raamatupidamises ei kajastata. Ettemaksed tulevaste perioodide kulude eest kajastatakse kuluna perioodis, mille eest ettemakse tehti. Erandina võib arvestuse lihtsustamise eesmärgil kanda tulevaste perioodide kulu kohe kuluks, kui arvel või teatisel kajastatud ettemakse summa on väiksem § 41 lõikes 1 esitatud põhivara kapitaliseerimise alampiirist. Avaliku sektori sisese tehingu korral lepivad pooled kajastamise viisi eelnevalt omavahel kokku.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 37. Nõuete hindamine

(1) Vähemalt iga kvartali lõpus hinnatakse nõuete laekumise tõenäosust. Võimaluse korral hinnatakse iga nõude laekumise tõenäosust eraldi. Juhul kui see ei ole otstarbekas, kasutatakse nõuete hindamisel ligikaudset meetodit, mis tugineb varasemate perioodide kogemusele. Nõuete hindamisel võetakse arvesse nii bilansipäevaks teadaolevaid kui ka bilansipäeva järgseid kuni aruande koostamiseni selgunud asjaolusid, mis võivad mõjutada nõude laekumise tõenäosust.

(2) Nõuete hindamiseks ligikaudsel meetodil (v.a juhul, kui riigiraamatupidamiskohustuslane on oma raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestanud õigemal tulemusel andva arvestuspõhimõtte) hinnatakse nõuded, mille maksetähtaeg on ületatud:

- 1) 90–180 päeva võrra, alla 50% ulatuses;
- 2) üle 180 päeva võrra, alla 100% ulatuses.

(3) Allahindlus kajastatakse bilansis selleks ettenähtud allahindluse kontrakontrol negatiivse summana ja kuludes olenevalt nõude liigist (kontogrupis 6012 ebatähtselt laekuvad maksu-, lõivu- ja trahvinõuded, kontorühmas 605 ebatähtselt laekuvad muud nõuded, kontogrupis 6580 ebatähtselt laekuvad intressinõuded).

(4) Kui nõude allahindlus kajastati ebatähtselt laekuvate nõuete kontrol, kuid hiljem selgub, et nõude laekumine on lootusetu, kantakse nii nõue kui ka selle allahindlus vastaval kontrakontrol bilansist välja. Täiendavat kulu sel hetkel enam ei teki. Nõue loetakse lootusetuks, kui puuduvad igasugused võimalused nõude kogumiseks või kui selle tagasinõudmiseks tehtavad kulutused ületavad hinnanguliselt laekumisest saadaolevat tulu. Nõuete lootusetuks tunnistamise peab kinnitama riigiraamatupidamiskohustuslase tegevjuhtkond.

(5) Maksunõuete lootusetuks tunnistamisel lähtutakse rahandusministri 2. mai 2002. a määrusest nr 61 «Maksuvõla mahakandmise ja kustutamise kord» (RTL 2002, 56, 834).

(6) Juhul kui varem tehtud hinnang ebatähtselt laekuvate nõuete summa kohta hiljem muutub, kajastatakse see hinnangu muutuse perioodis kulu muutusena. Ebatähtselt arvatud nõude laekumisel näidatakse varem kajastatud kulu vähendamist perioodis, mil laekumine toimus, ning ühtlasi vähendatakse nii nõude enda kui selle kontrakonto saldot.

(7) Suure hulga nõuete korral kasutatakse ebatähtselt laekuvate nõuete hindamiseks inventeerimismeetodit, mille korral kõik laekumised kajastatakse esialgu ainult nõuete kontrol (mitte kontrakontrol). Aruandeperioodi lõpus hinnatakse ebatähtselt laekuvate nõuete jääki ning tehakse korrigeerimiskanne olenevalt sellest, kas ebatähtselt laekuvate nõuete summa kokku võrreldes eelmise perioodi lõpu seisuga suurenes või vähenes.

§ 38. Varud

(1) Varude kajastamisel lähtutakse juhendi RTJ 4 põhimõtetest. Erinõudena kannab avaliku sektori üksus (va tütarettevõtja) varude soetamisel lisanduvad mittetagastatavad maksud ja lõivud maksukulu kontole (kontogrupp 6010).

(2) Varusid ja varude soetamiseks tehtud ettemakseid kajastatakse kontorühmas 108.

(3) Eraldi kontodel peetakse arvestust strateegiliste varude üle. Strateegilisteks varudeks loetakse üldeeskirjas varusid vastavalt «Strateegilise kauba sisse- ja väljaveo ning transiidi seadusele» (RT I 1999, 57, 597; 2001, 88, 531; 2002, 61, 375; 63, 387; 105, 612), julgeoleku- ja mobilisatsioonivarusid vastavalt «Riigireservi seadusele» (RT I 1994, 91, 1529; 1998, 95, 1514; 2000, 95, 613; 2001, 26, 147; 100, 646; 53, 336; 2002, 63, 387; 2003, 13, 69) ning vedelkütuse varusid vastavalt «Vedelkütuse miinimumvaru seadusele» (RT I 2001, 36, 202; 88, 531; 2002, 63, 387; 2003, 81, 548).

(4) Aruandeaasta lõpu seisuga või töökoormuse hajutamiseks kuni 2 kuud enne aruandeaasta lõppemist varud inventeeritakse ning identifitseeritakse kasutuskõlbmatud ja väheliikuvad artiklid, mille neto realiseerimismaksumus on langenud alla soetusmaksumuse. Inventuuriandmikus tehtud märkuse tulemusena hinnatakse varud vajadusel alla netorealiseerimismaksumusele. Varude allahindlust kajastatakse selle perioodi kuluna (konto 608020), millal varude väärtuse langus tuvastati.

(5) Riigi piires toimuvat riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelist varude üleandmist ja vastuvõtmist ei kajastata varude müügina, vaid siirdena.

§ 39. Kinnisvarainvesteeringud

(1) Kinnisvarainvesteeringute kajastamisel lähtutakse juhendi RTJ 6 põhimõtetest, arvestades käesolevas paragrahvis toodud erinõudeid.

(2) Kinnisvarainvesteeringuks üldeeskirja tähenduses loetakse ainult sellist maad või hoonet või osa hoonest, mida renditakse välja avalikku sektorisse mittekuuluvale üksusele renditulu teenimise eesmärgil või hoitakse turuväärtuse tõusmise eesmärgil ja mida ükski avaliku sektori üksus ei kasuta oma põhitegevuses. Hooneid ja ruume, mida kasutatakse avaliku sektori üksuste poolt, kajastatakse kui materiaalsel põhivara.

(3) Kinnisvarainvesteeringuid kajastatakse kontorühmas 154 soetusmaksumuse meetodil (soetusmaksumuses, millest on maha arvatud kogunenud kulum ja võimalikud allahindlused). Kinnisvarainvesteeringud hinnatakse ühekordselt ümber üldeeskirja §-s 45 toodud põhimõtetele kohaselt, kui nende õiglane väärtus erineb § 45 lõike 1 punktides 1 ja 2 esitatud põhjustel oluliselt nende bilansilisest jääkmaksumusest.

(4) Kinnisvarainvesteeringu amortisatsioon kajastatakse kontrol 610000. Kinnisvarainvesteeringu müügi korral kajastatakse müügihinna konto 381000 kreditis, müügiga seotud kulusid konto 381001 deebetis ja investeeringu bilansilist jääkväärtust müügihetkel konto 381010 deebetis.

§ 40. Materiaalse ja immateriaalse põhivara arvestuse üldpõhimõtted

(1) Materiaalse ja immateriaalse põhivara arvestuses lähtutakse RTJ-s 5 esitatud põhimõtetest. Erinõudena ei ole avaliku sektori üksusel (va tütarettevõtjad) lubatud kapitaliseerida materiaalse ja immateriaalse põhivara maksumusse käibemaksu ja muid tagasisaamisele mittekuuluvaid makse ja lõive (v.a tööjõukuludelt arvestatud maksud).

(2) Materiaalset põhivara kajastatakse sõltuvalt põhivara liigist kontorühmas 155 ja immateriaalset põhivara kontorühmas 156. Põhivara amortisatsiooni, väärtuse langust (allahindlust) ja põhivara jääkväärtust mahakandmisel kajastatakse kontorühmades 611 ja 613. Põhivara müügist saadud kasumit või kahjumit kajastatakse kontogruppides 3811 ja 3813.

§ 41. Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetus

(1) Materiaalse ja immateriaalse põhivara kapitaliseerimise alampiir on alates 01.01.2004 10 000 krooni (ilma käibemaksuta) ja alates 01.01.2005 30 000 krooni (ilma käibemaksuta), välja arvatud maa, mis võetakse soetusmaksumuses arvele olenemata maksumusest. Väiksema soetusmaksumusega objektide ostuhind kajastatakse üldjuhul perioodikuluna.

(2) Erandina on lubatud võtta olenemata soetusmaksumusest arvele:

- 1) kunstiväärtused (kunsti- ja antiikesemed, museaalid, arhivaalid, haruldased raamatud), mille väärtus aja jooksul ei vähene;
- 2) raamatud nendes avalikes raamatukogudes, kus raamatute hoidmine ja väljalaenutamine avalikkusele on põhitegevuseks.

(3) Põhivara võib arvele võtta kogumina ainult juhul, kui kogum moodustab ühesuguse kasutusega terviku ja kogumi soetusmaksumus algab vähemalt põhivara kapitaliseerimise alampiirist (ilma käibemaksuta). Kui ühe ja sama vara komponentidel on erinevad kasutusead, võetakse komponendid raamatupidamises arvele eraldi varadena (komponentide summaarne soetusmaksumus algab vähemalt põhivara kapitaliseerimise alampiirist ilma käibemaksuta).

(4) Põhivara soetusmaksumusse võetakse arvele kulutused, mis on vajalikud selle viimiseks tööseisukorda ja –asukohta (vara soetusmaksumus, kulutused transpordile, paigaldamisele). Vara soetusmaksumusse ei kapitaliseerita vara kasutuselevõtmisega seotud kooolitus- või lähetuskulu. Vara tellimisega seotud kulu (hankekonkursi korraldamine, tellija järelvalve) ei kapitaliseerita, kui seda tehakse oma töötajate poolt ning selle suurus ei ole usaldusväärset määratav või oluline. Samuti ei kapitaliseerita varade soetamiseks võetud laenu kulu (sh intressikulu). Avaliku sektori üksused ei kapitaliseeri põhivara soetusmaksumusse makse ja lõive.

(5) Kui materiaalne või immateriaalne põhivara valmistatakse oma töötajate poolt, kusjuures otsesed kulutused põhivara valmistamiseks ületavad põhivara arvelevõtmise alampiiri, kapitaliseeritakse vastava akti alusel:

- 1) vara valmistamise ja installeerimisega seotud töötajatele põhivara valmistamise aja eest makstud palk ja sellelt arvestatud maksukulu;
- 2) vara valmistamiseks kasutatud materjalid;
- 3) vara valmistamise või asukohta toimetamisega otseselt seotud materjali- ja teenuste kulud.

(6) Palgakulude kapitaliseerimiseks tehakse kanded kontorühma 507 kreditisse. Ülejäänud kululiigid kapitaliseeritakse otse põhivara kontodele (kontod 155910, 156910), ilma et need läbiksid tulemiaruaande kontosid.

(7) Iga arvelevõetud põhivaraobjekti kohta peetakse arvestust põhivarakaartidel, millel säilitatakse detailne informatsioon põhivaraga toimunu kohta. Põhivarakaardid võivad olla elektroonilised või paberandjal. Põhivarakaardil säilitatakse järgmine informatsioon põhivara kohta:

- 1) kasutuselevõtmise aeg;
- 2) soetusmaksumus;
- 3) vastutav isik – vara olemasolu ning sihipärase ja heaperemeheliku kasutamise eest vastutav isik;
- 4) unikaalne inventarinumber;
- 5) täpsustav registrikood selle olemasolu korral (maa puhul katastritunnus, hoone puhul aadress, transpordivahendi puhul registreerimisnumber, mobiiltelefoni puhul telefoninumber jne);
- 6) komplekti tunnus (kui vara osad on võetud eraldi arvele või varaga on seotud iseseisvad varad, mille kohta võib olla vaja informatsiooni komplektina);
- 7) parendustest (renoveerimisel) lisandunud summad ning nende kajastamise aeg;
- 8) amortisatsiooni kehtiv norm;
- 9) ajalooliselt arvestatud amortisatsioon (kulum) ja selle konteering.

(8) Põhivara nimekiri klassifitseeritakse vähemalt kontoplaani kontode liigenduses. Kui kontol on palju varasid, on soovitatav jaotada varad alamliikideks.

(9) Igale olemasolevale ja lisanduvale põhivarale, mida ei saa hiljem tuvastada ilma inventarinumbrita, kantakse peale inventarinumber (kleepimise, graveerimise vms teel), mis ühtib põhivarakaardil oleva unikaalse inventarinumbri. Kogumina soetatud varade korral markeeritakse iga ese eraldi ja informatsioon esemete kohta kantakse põhivarakaardile.

(10) Sihtfinantseerimisega soetatud materiaalse põhivara kohta peetakse eraldi analüütilist arvestust, et tagada sihtfinantseerimise kandmine tuluks põhivara kasuliku eluea jooksul (vt üldeeskirja § 27).

(11) Põhivara soetusmaksumust üldjuhul ümber ei hinnata. Erandid on esitatud käesoleva üldeeskirja §-s 45.

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

§ 42. Amortisatsiooni arvestus

(1) Materiaalse ja immateriaalse põhivara objektide soetusmaksumus amortiseeritakse üldjuhul kuluks nende hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Maad, kunstiväärtusi ja muuseumieksponaate, mille väärtus aja jooksul ei vähene, keelpille ja avalikes raamatukogudes põhivarana arvelevõetud raamatuid ei amortiseerita. Kujunduseesmärgil soetatud kunstiobjekte, millel ei ole püsivat väärtust, samuti muuseumieksponaate, mis kuuluvad teatud aja järel väljavahetamisele, amortiseeritakse nende kasuliku eluea jooksul.

(2) Ettepaneku amortisatsiooninormi kehtestamiseks teeb vara tunde spetsialist, lähtudes eeldatavast vara kasulikust elueast. Uute varade puhul võib lähtuda järgmistest vahemikest:

Põhivara liik	Eeldatav kasulik eluiga aastates	Amortisatsiooni norm protsentides
Hooned	20–50 a	2–5%
Rajatised	10–40 a	2,5–10%
Masinad ja seadmed	5–10 a	10–20%
Inventar	2–10 a	10–50%
Arvutustehnika	2–3 a	33–50%
Immateriaalne põhivara	2–20 a	5–50%

(3) Sagedamini ostetavate uute varade amortisatsiooninormid kehtestatakse riigiraamatupidamiskohustuslase sise-eeskirjas (täpse normina, ilma vahemiketa).

(4) Vara amortiseeritakse lineaarsel meetodil, välja arvatud juhtudel, kui mõni muu meetod peegeldab oluliselt objektiivsemalt varast saadava kasu tarbimist. Vara hakatakse amortiseerima alates selle kasutuselevõtmise kuust ning lõpetatakse selle täieliku amortiseerumise või kasutusest eemaldamise kuule eelneval kuul. Kui 100%-liselt amortiseerunud vara on veel kasutuses, kajastatakse nii soetusmaksumust kui ka kogunenud kulumit bilansis seni, kuni vara on lõplikult kasutusest eemaldatud.

(5) Põhivara väärtuse languse korral (osaline või täielik demonteerimine, lammutamine, hävimine, kahjustumine, kadumine) viiakse läbi allahindlus. Varade allahindlust kajastatakse koos amortisatsiooniga. Allahindlused kinnitab riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse tegevjuhtkond kirjalikult põhivara allahindluse aktil.

(6) Kui ilmneb, et vara tegelik kasulik tööiga on oluliselt erinev esialgu hinnatust, muudetakse amortisatsiooniperioodi. Selleks hinnatakse vara järelejäänud kasulikku eluiga vähemalt aastainventuuri ajal. Olemasolevate varade eluiga vaadatakse üle investeeingu-(renoveerimis-)plaanide koostamisel ja parenduste (renoveerimissummade) lisamisel põhivara soetusmaksumusele. Amortisatsiooniperioodi muutuse mõju kajastatakse aruandeperioodis ja järgmistes perioodides, mitte tagasiulatuvalt.

(7) Aruandeaasta lõpul hinnatakse mittekasutatava vara tõenäolist neto realiseerimismaksumust ja vara hinnatakse alla, kui bilansiline jääkväärtus on sellest kõrgem.

§ 43. Parendused, remont ja hooldus

(1) Parendustega seotud kulutused lisatakse vara soetusmaksumusele juhul, kui need tõstavad vara esialgset tootlustaset või kvaliteeti või pikendavad vara järelejäänud kasulikku eluiga rohkem kui ühe aasta võrra ning nende maksumus on alates § 41 lõikes 1 esitatud põhivara kapitaliseerimise alampiirist (ilma käibemaksuta). Kulutused, mis taastavad vara esialgset tootlustaset ja võimaldavad vara kasutamist järelejäänud eluea lõpuni esialgses kvaliteedis, kajastatakse tulemiaruaandes perioodi kuluna.

(2) Parendustega kaasnevad võimalikud demonteerimis- ja lammutustööd kantakse kuluks.

(3) Kui parendusega kaasnes vara olulise osa väljavahetamine, kantakse väljavahetatud osa hinnanguline esialgne soetusmaksumus ja sellele vastav kogunenud kulum põhivara arvelt maha.

(4) Parenduste lisamisel põhivara soetusmaksumusele hinnatakse võimalikku vara järelejäänud eluea pikenedist ning olulise muutuse korral korrigeeritakse amortisatsiooninormi.

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

§ 44. Põhivara müük

(1) Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste vahelist põhivara müüki, tasuta võõrandamist ja tasuta kasutusse andmist käsitletakse kui siiret, mille puhul antakse üle vara soetusmaksumus ja kulum. Saaja võtab arvele üle antud põhivara soetusmaksumuse ja kulumi.

(2) Põhivara müügi tulemust kajastatakse kontogruppides 3810 ja 3813 (v.a käesoleva paragrahvi lõikes 1 toodud juhul).

(3) «Riigivaraseaduse» alusel toimuvat põhivara tasuta võõrandamist kajastatakse kui põhivara mitterahalist sihtfinantseerimist põhivara jääkmaksumusega võrdses summas. Riigi, kohalike omavalitsuste ja muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute vahelist põhivara tasuta võõrandamist kajastatakse mittesihotstarbelise finantseerimisena põhivara jääkmaksumusega võrdses summas.

(4) «Riigivaraseaduse» alusel toimuvat põhivara tasuta kasutusse andmist käsitletakse kui rendile andmist (RTJ 9). Kui vara anti tasuta kasutusse perioodiks, mis ületab 75% vara järelejäänud kasulikust elueast, loetakse tehing oma sisult kapitalirendiks, mille puhul võtab vara arvele rentnik. Vara tasuta kasutusse andja kajastab sel juhul vara jääkväärtuses antud mitterahalist sihtfinantseerimist, kannab vara põhivara nimekirjast välja (kajastab vara müügina) ja peab selle üle edaspidi arvestust bilansiväliselt. Saaja võtab arvele vara ja sihtfinantseerimise. Maad kui piiramatut kasutuseaga vara üle ei anta ning seda kajastab edasi vara omanik, tehes vastava märkuse põhivara registrisse. Riigi, kohalike omavalitsuste ja muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute vahelist põhivara tasuta kasutusse andmist, mida kajastatakse kapitalirendina, arvestatakse mittesihotstarbelise finantseerimisena põhivara jääkmaksumusega võrdses summas.

§ 45. Materiaalse põhivara ümberhindlus

(1) Erandina asendatakse põhivara objekti algne soetusmaksumus ümberhindatud väärtusega juhul, kui objekti õiglane väärtus erineb oluliselt tema bilansilisest jääkmaksumusest, tingituna vähemalt ühest juhendi RTJ 5 paragrahvis 33 nimetatud asjaolust:

1) põhivara objekt on soetatud 1995. aastal või varem;

2) põhivara objekti tegeliku soetusmaksumuse kohta puuduvad korrektsed andmed, sealhulgas juhul, kui see on avaliku sektori üksusele üle antud ümberkorralduste käigus, kusjuures saajal puuduvad korrektsed andmed selle soetusmaksumuse kohta või kui see on tingitud varem kehtinud arvestuspõhimõtete erinevusest võrreldes üldeeskirjas esitatud arvestuspõhimõtetega.

(2) Juhul kui riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuse hinnangul erineb riigiraamatupidamiskohustuslaste üksusele kuuluva põhivara mõne objekti bilansiline väärtus ülaltoodud põhjustel oluliselt selle õiglasest väärtusest, viiakse läbi objekti väärtuse hindamine vastava eksperdi poolt (v.a maa ümberhindlus). Eksperdi valiku peab kinnitama riigiraamatupidamiskohustuslaste juht. Kui puuduvad usaldusväärsed andmed õiglasest väärtuse kohta, ei ole põhivara ümberhindlus lubatud.

(3) Maa hinnatakse ümber ümberhindluse läbiviimisel kehtinud maa maksustamishinna järgi. Ümberhindluse peavad viima läbi vastava ala spetsialistid ning selle peab kinnitama riigiraamatupidamiskohustuslaste tegevjuhtkond.

(4) Ümberhindatud väärtust loetakse uueks soetusmaksumuseks ning senine soetusmaksumus ja akumulieeritud kulum elimineeritakse, kasutades vastaskontodena kontogrupi 2904 kontosid. Riigiraamatupidamiskohustuslaste netoümberhindlus kuulub aruandeperioodi lõpul üleandmisele Rahandusministeeriumi bilanssi, kes võtab selle esialgu samuti arvele kontogrupis 2904. Perioodi lõpus sulgeb Rahandusministeerium nimetatud kontogrupi kõik kontod kontole Kogunenud üle- või puudujääk (298000).

(5) Materiaalse põhivara ümberhindlust on lubatud läbi viia ainult üks kord.

§ 46. Põhivara mahakandmine

(1) Põhivara kantakse maha (bilansist välja), kui vara enam ei eksisteeri (on hävitatud või hävinud, kadunud vms) või põhivara mahakandmise otsuse alusel enne selle utiliseerimist või hävitamist. Põhivara mahakandmine toimub kooskõlas «Riigivaraseadusega».

(2) Vara mahakandmisel kantakse põhivara jääkmaksumus kuluks amortisatsioonina (kontorühm 611 või 613).

§ 47. Bioloogiliste varade arvestus

- (1) Bioloogiliste varade kajastamisel lähtutakse RTJ 7 kirjeldatud põhimõtetest.
- (2) Bioloogilised varad võetakse bilanssi kontorühma 157 arvele, kui nende soetusmaksumus on alates § 41 lõikes 1 esitatud põhivara kapitaliseerimise alampiirist (ilma käibemaksuta). Kogumina soetatud bioloogilised varad (kogumi liikmete olemus ja kasutamise eesmärk on ühesugune) võib arvele võtta ühe tervikuna, kui kogumi väärtus tervikuna on alates ülaltoodud piirist.
- (3) Bioloogilisi varasid hinnatakse aastaaruande koostamise kuupäeva seisuga ümber õiglasesse väärtusesse ainult juhul, kui õiglase väärtuse hindamiseks on võimalik kasutada usaldusväärseid meetodeid. Kui õiglase väärtuse hindamine ei ole võimalik, kuna neid ei kasvatata müügiks, kajastatakse neid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud kulum ja allahindlused. Niisugustele bioloogilistele varadele määratakse amortisatsiooninorm. Kui bioloogiliste varade soetusmaksumus ei ole teada ning nende õiglast väärtust ei ole võimalik usaldusväärset hinnata, kajastatakse neid nullväärtuses.
- (4) Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt majandamisele kuuluva metsa hindab õiglasesse väärtusesse Riigimetsa Majandamise Keskus ja võtab arvele Keskkonnaministeerium.
- (5) Bioloogiliste varade õiglase väärtuse muutusest tulenevad tulud ja kulud, samuti nendelt arvestatud amortisatsioon ja allahindlused kajastatakse kontorühmas 614. Bioloogiliste varade müügi korral kajastatakse selle tulemust kontogrupis 3814. Riigimetsa Majandamise Keskus kajastab metsa müügist saadud tulust 26% edasiandmiseks kontot 601582.
- (6) Maavarade ja muude mittearendatavate bioloogiliste ressursside kohta puudub usaldusväärne hinnang varade õiglase väärtuse osas ja seetõttu kajastatakse selliseid varasid bilansiväliselt (konto 912000).

[RTL 2004, 104, 1685; 6.08.2004]

10. peatükk KOHUSTUSED JA NETOVARA

§ 48. Kohustused ja saadud ettemaksed

- (1) Kohustuste kajastamisel lähtutakse RTJ 3, RTJ 8 ja RTJ 9 kirjeldatud põhimõtetest.
- (2) Kohustuste kajastamisel peetakse kinni tekkepõhisuse printsiibist, mille järgi kõik aruandeperioodil tekkinud kohustused kajastatakse aruandeperioodi bilansis. Juhul kui aruande koostamise ajaks puudub arve, kajastatakse see bilansis viitvõlgade grupis 2032.
- (3) Ettemaksena saadud tulud võetakse esmalt arvele kohustusena kontogrupis 2039 ning kantakse tuludesse olenevalt perioodist, mille eest tulu saadi. Erandina võib tulevaste perioodide tulud summas alla § 41 lõikes 1 esitatud põhivara kapitaliseerimise alapiiri kanda koheselt tuluks ilma neid tekkepõhiste perioodidele jaotamata. Avaliku sektori sisese tehingu korral lepivad pooled kajatamise viisi eelnevalt omavahel kokku.
- (4) Bilansis kajastatakse laenukohustusi tulenevalt nende järelejäanud tähtajast lühi- ja pikaajaliste osadena vastavalt kontorühmades 208 ja 258. Laenukohustusena kajastatakse bilansis kõik finantseerimistegevuse tulemusena tekkinud võlakohustused, millega kaasneb intressikulu või muu sellelaadne kulu.
- (5) Laenukohustuste kajastamisel lähtutakse korrigeeritud soetusmaksumuse meetodist. Kui tehingukulud ei ole olulised ning lepingujärgne intressimäär ei erine oluliselt efektiivsest intressimäärast, võib laenukohustuste arvestuses kasutada lepingujärgset intressimäära ning kanda tehingukulud kohe intressikulusse (kontorühm 650).
- (6) Kui avaliku sektori üksus omab faktooringkohustust, millega kaasneb intressimakse faktoorige (nõude ostjale), kajastab ta regressiõigusega faktooringkohustuse tehingupartnerina nõude müüjat (faktooringu klienti) ning regressiõigusega faktooringkohustuse tehingupartnerina faktoori (nõude ostjat).
- (7) Eraldised võetakse arvele lühi- ja pikaajalise osana, lähtudes hinnangust nende realiseerumise tähtajale, kontorühmades 206 ja 256. Pikaajalised eraldised kajastatakse diskonteerituna määraga 6% aastas. Eraldiste moodustamist kajastatakse samaaegselt kuludes (eraldiste vähenemist kulude vähenemisena).
- (8) Aruandeaasta lõpu seisuga hinnatakse pensionieraldisi. Bilansipäevaks välja teenitud, kuid välja maksmata pensionikindlustustoetused (toetused kontogrupis 4100) ja avaliku sektori endistele töötajatele (toetused kontorühmas 414) maksmisele kuuluvad pensionikohustused kajastatakse eraldistena sotsiaalkindlustusameti raamatupidamisaruandes. Eraldiste suurus peab põhinema aktuaaride hinnangule. Pensionieraldiste hinnanguline lühiajaline kohustus (järgmisel aastal riigieelarvest väljamakstavad pensionid, mis on aruandeaasta lõpu seisuga sotsiaalmaksuna laekunud) võetakse arvele kontol 206040 ja pikaajaline kohustus diskonteerituna kontol 256040. Eraldise muutus kajastatakse tulemiaruaruande kontol 416000.

§ 49. Netovara reservid

(1) Muutusi netovara reservides saab kajastada ainult ümberklassifitseerimisena ühelt netovara kirjelt teisele (peamiselt reservi ja akumuleeritud tulemi vahel). Seetõttu kajastatakse tehinguid, millega kaasneb reservide muutumine, aruandeperioodi jooksul tavapäraselt, sealhulgas tulude ja kulude kontodel, kui tehingu tulemusena muutus aruandeperioodi tulemi. Selleks, et aruandeperioodi lõpul klassifitseerida netovara ümber vastavalt reservide arvel tehtud tehingute mõjule, kasutatakse reservide arvel tehtud tehingute märkimiseks vastava reservi allika koodi. Kui aruandeperioodil vähendatakse reservi ja soetatakse selle arvel varasid, kajastatakse reservi vähenemine kohe paralleelkandena (Deebet kontorühm 290 Krediid 298000) ning allika koodi kasutamine ei ole sel juhul nõutav.

(2) Rahandusministeerium koostab reservide moodustamise ja kulutamise aruande, võttes arvesse riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste poolt vastava allika koodiga kajastatud tulud ja kulud ning jaotades vastava aruandeperioodi tulemi sama aruandeperioodi aruandes reservidesse.

11. peatükk

VARADE JA KOHUSTUSTE INVENTEERIMISE JA HINDAMISE KORD

§ 50. Töökorraldus ja dokumentatsioon

(1) Igapäevaselt võrreldakse raha tegelikku jääki bilansis kajastatuga. Iga kuu lõpus kontrollitakse analüütiliste allregistrite saldosisid ja võrreldakse neid bilansiga. Läbi viidud võrdlused fikseeritakse kirjalikult (analüütilisele dokumendile tehakse kontrolli teostaja poolt märged kontrolli teostamise kohta, tuuakse välja vahed nende olemasolul ja kinnitatakse kontrolli teostamist oma allkirjaga). Erinevuste korral tehakse paranduskanded või vastasel korral teatatakse sellest kohe vahetule juhile. Paranduskanded dokumenteeritakse. Kontrolli teostamise sagedus ja selle eest vastutavad isikud määratakse raamatupidamisüksuse töötajate ametijuhendites.

(2) Vähemalt üks kord aastas viiakse läbi riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuse kõigi oluliste varade ja kohustuste põhjalik inventuur (aastainventuur). Aastainventuuride hajutamiseks korraldatakse neid kas aruandeaasta lõpu seisuga või kuni kaks kuud enne aruandeaasta lõppu varade ja kohustuste gruppide kaupa, näiteks:

- 1) varude inventuur;
- 2) materiaalse põhivara ja kinnisvarainvesteeringute inventuur;
- 3) nõuete analüütiliste nimekirjade inventuur ja oluliste nõuete kohta kinnituskirjade saatmine;
- 4) kohustuste analüütiliste nimekirjade inventuur ja oluliste kohustuste kohta kinnituskirjade saatmine;
- 5) sularahakassade inventuur;
- 6) pankadele kinnituskirjade saatmine pangakontode saldode ning pankadega sõlmitud tehingute kinnitamiseks;
- 7) finantsinvesteeringute inventuur ja olulistele tehingupartneritele kinnituskirjade saatmine;
- 8) avaliku sektori saldoandmikke esitavate üksuste omavaheline saldode võrdlemine;
- 9) muude varade inventuur.

(3) Inventuurid lõpetatakse tähtaegadel, mis võimaldavad aastaaruande koostamist nõutud tähtajaks. Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuse tegevjuhtkond määrab varude, materiaalse põhivara ja kinnisvarainvesteeringute aastainventuuri läbiviijad, sh inventuuri läbiviimise eest vastutava(d) isiku(d). Varude ja materiaalse põhivara inventuurikomisjonid koosnevad vähemalt 2 liikmest, kellest kumbki ei ole inventeeritavate varade eest vastutav isik. Vastutav isik osaleb inventuurikomisjoni töös selgituste andjana. Aastainventuuri läbiviimist tõendava dokumentatsiooni allkirjastavad nii komisjoni liikmed kui ka varade eest vastutav isik.

(4) Otsuse selle kohta, milliste nõuete ja kohustuste kohta saadetakse tehingupartneritele kinnituskirjad, teeb riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuse pearaamatupidaja, kooskõlastades selle riigiraamatupidamiskohustuslaste pearaamatupidajaga. Riigiraamatupidamiskohustuslaste pearaamatupidaja kooskõlastab kinnituskirjade saatmise tingimused riigiraamatupidamiskohustuslaste siseauditi eest vastutava isikuga.

(5) Saldoandmikke esitavate avaliku sektori üksuste (vt üldeeskirja § 7 lg 3) vahel ei saadeta kirjalikke kinnituskirju, vaid vahetatakse saldode ja käivete informatsiooni e-posti teel. Valitseva mõju all oleva üksusega võrdluse käigus selgunud realiseerumata kasumite ja kahjumite olemasolu korral võetakse need arvesse kapitaliosaluse meetodil. Riigiraamatupidamiskohustuslaste ja kohaliku omavalitsuse üksuse piires kehtestatakse sise-eeskirjaga arvestuspõhimõtted, mis välistavad realiseerumata kasumite ja kahjumite tekkimise riigiraamatupidamiskohustuslaste ja kohaliku omavalitsuse üksuse sisestest tehingutest.

(6) Aastainventuuri läbiviimist tõendavaks dokumentatsiooniks on saldokinnituskirjad, pangakonto väljavõtted, inventeerimise aktid või muud dokumendid, mis tõendavad vara või kohustuse kajastamise korrektsust.

Nimetatud dokumentatsioon säilitatakse kui majandustehingute algdokumentatsioon «Raamatupidamise seaduses» sätestatud korras.

[RTL 2005, 26, 366; 11.03.2005]

§ 51. Inventeerimise ajaline jaotus

Varade ja kohustuste inventeerimise läbiviimise ajalised nõuded on alljärgnevad:

Inventeeritav vara / kohustus	Inventuuri läbiviimise sagedus ja ulatus
Sularaha ja pangakontod	Igapäevane saldode võrdlemine, aasta lõpus kinnituskirjad pankadelt; Sularahakassa ootamatu kontroll vähemalt kaks korda aastas ja inventuur aasta lõpus
Maksunõuded ja -kohustused	Bilansisaldode võrdlus maksuameti kontokaartidega e-Maksuameti infosüsteemist vähemalt iga kvartali lõpus, vahede selgitamine ja likvideerimine
Muud nõuded ja ettemaksed	Igakuiselt allregistrite võrdlus bilansisaldodega ja vähemalt iga kvartali lõpus aegunud nõuete allahindlused, aasta lõpu seisuga saldokinnituskirjad kõikidelt olulistelt deebitoridelt
Finantsinvesteeringud	Igakuiselt allregistrite võrdlus bilansisaldodega, ümberhindlused õiglasele väärtusele, tekkepõhine intressiarvestus, aasta lõpu seisuga saldokinnituskirjad või saldovõrdlused kõikide oluliste investeeringute osas
Varud	Füüsiline inventuur vähemalt üks kord aastas aruandeaasta lõpu seisuga või kuni kaks kuud enne aruandeaasta lõppu ja hinnang väheliikuvate varude allahindluse vajaduse kohta
Materiaalne põhivara ja kinnisvarainvesteeringud	Füüsiline inventuur vähemalt üks kord aastas aruandeaasta lõpu seisuga või kuni kaks kuud enne aruandeaasta lõppu, hinnang järelejäänud eluea õigsusele ning vara alla- või ümberhindluse läbiviimise vajaduse suhtes
Muud varad	Inventuur vähemalt üks kord aastas aruandeaasta lõpu seisuga või kuni kaks kuud enne aruandeaasta lõppu, kasutades sobivaid meetodeid, mis kinnitaksid vara olemasolu ning bilansis kajastatud väärtuse õigsust
Kohustused ja saadud ettemaksed	Igakuiselt allregistrite võrdlus bilansisaldodega, aasta lõpu seisuga saldokinnituskirjad kõikidelt olulistelt kreditoridelt
Saldoandmikke esitavate avaliku sektori üksuste omavahelised saldod	Igakvartaalselt võrdlus e-posti teel

§ 52. Inventeerimise ja hindamise protseduurid

(1) Sularaha inventuuri käigus:

- 1) loetakse üle kassas asuv sularaha ja tulemused dokumenteeritakse sularaha inventuuri aktiga, mis allkirjastatakse inventuuri osaliste poolt ning edastatakse raamatupidamisüksusele;
- 2) raamatupidamisüksuses kontrollitakse sularaha inventuuriakti vastavust raamatupidamises kajastuva sularaha saldoga, inventuuriakt kinnitatakse raamatupidamise esindaja poolt allkirja ja võrdluskuupäeva lisamisega; puudujäägid kajastatakse kuni nende hüvitamiseni kontol 103690; ülejäägid kantakse tuludesse (388890).

(2) Pangakontode kontrollimisel:

1) võrreldakse igapäevaselt pangaväljavõtete ja pangakontode saldode vastavust; kontrolli teostamine vormistatakse pangaväljavõttel vastava märkega ning kuupäeva ja allkirja lisamisega;

2) üks kord aastas saadetakse kõikidele finantsinstitutsioonidele, kellega riigiraamatupidamiskohustuslase üksusel on aruandeaasta jooksul toimunud rahalisi arveldusi, saldojääkide kinnitamiseks kirjad.

(3) Finantsinvesteeringute hindamisel ja inventeerimisel viiakse läbi:

- 1) hindamine õiglasele väärtusele või intresside arvestus sõltuvalt investeeringu liigist;
- 2) lühi- ja pikaajaliste finantsinvesteeringute korrektne klassifitseerimine aruandeperioodi lõpu seisuga;
- 3) välisvaluutas fikseeritud investeeringute ümberhindlus bilansipäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi alusel;
- 4) aasta lõpu seisuga kinnituskirjade saatmine olulistele tehingupartneritele.

(4) Nõuete ja tehtud ettemaksete inventeerimisel viiakse läbi:

- 1) nõuete periodiseerimine arvestades tekkepõhise printsiipi;
- 2) nõuete laekumise tõenäosuse hindamine ja vajadusel allahindluse kajastamine;
- 3) välisvaluutas fikseeritud nõuete (välja arvatud ettemaksed) ümberhindlus bilansipäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi alusel;
- 4) nõuete klassifitseerimine lühi- ja pikaajalisteks;
- 5) intressikandvate nõuete tekkepõhine intressiarvestus;
- 6) saldokinnituste saatmine ja saabunud vastuste võrdlus raamatupidamise andmetega; saldokinnituste saatmisel näidatakse saldokinnituse nõuete nominaalsummasid, millest ei ole maha arvatud ebatõenäoliselt laekuvaid summasid ega diskonteeritud intressi, samuti näidatakse bilansivälised trahvi- ja viivisenõuded nende olemasolul.

(5) Varude inventeerimisel järgitakse alljärgnevaid nõudeid:

- 1) varud paigutatakse nii, et neid oleks võimalik loendada;
- 2) varude liikumine toimub inventuurikomisjoni juuresolekul ja sellekohane dokumentatsioon hoitakse inventuuri ajal eraldi;
- 3) paber kandjal lugemislehtede korral ei kajastata ettetäidetud lugemislehtedel koguseid ega summasid, vaid need kannab komisjon lugemislehtede ülelugemise käigus;
- 4) loetud ühikud või toodete grupid märgistatakse topeltlugemise vältimiseks;
- 5) erinevuste korral ja allahindluse vajaduse ilmnemisel koostatakse puudu- ja ülejääkide ning allahindluse akt(id);
- 6) üle- ja puudujääkide kohta lisatakse lõppaktile seletuskiri ning süüdlaste olemasolul nõutakse puudujäägid neilt sisse;
- 7) dokumendid dateeritakse ja allkirjastatakse lugejate ja materiaalselt vastutava isiku poolt;
- 8) allkirjastatud aktide põhjal tehakse raamatupidamisüksuses vajadusel korrektuurid raamatupidamise andmetesse; leitud puudujäägid kantakse kuluks või võetakse kuni tasumiseni arvele (konto 103690); ülejäägid võetakse arvele (õiglasema hinnangu puudumisel nullväärtuses).

(6) Materiaalse põhivara ja kinnisvarainvesteeringute füüsiline inventuur toimub sarnaselt varude inventuurile, kuid ettetäidetud lugemislehtedel kajastatakse kogused ja maksumused ning andmed varade järelejäänud amortisatsiooniperioodi kohta. Lisaks tehakse inventuuri läbiviimisel järgmised toimingud:

- 1) hinnatakse varade ümberhindluse teostamise vajadust (vt üldeeskirja §-d 39, 45);
- 2) inventuuri lõppaktis tuuakse eraldi välja kasutuskõlbmatu (nii füüsiliselt kui moraalselt amortiseerunud) ja kasutuses mitteolev vara ja hinnatakse selle võimalikku netorealiseerimismaksumust;
- 3) veendutakse varade amortisatsioonimäärade õigsuses;
- 4) lugemislehtedes toodud märkuste põhjal koostatakse varade mahakandmise, allahindluse ja ümberhindluse aktid, mille põhjal koostab raamatupidamisüksus kinnisvarainvesteeringute ja materiaalse põhivara korrigeerimiskanded.

(7) Kohustuste ja saadud ettemaksete inventeerimisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) kohustuste periodiseerimine arvestades tekkepõhise printsiipi;
- 2) välisvaluutas fikseeritud kohustuste (v.a ettemaksed) ümberhindlus bilansipäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi alusel;
- 3) kohustuste klassifitseerimine lühi- ja pikaajalisteks;
- 4) intressikandvate kohustuste tekkepõhine intressiarvestus;
- 5) maksukohustuste võrdlemine Maksuameti väljavõtetega;
- 6) saldokinnituste saatmine ja saabunud vastuste võrdlus raamatupidamise andmetega;
- 7) eraldiste ja potentsiaalsete kohustuste hindamine ja arvelevõtmise.

(8) Saldoandmikke esitavad avaliku sektori üksused võrdlevad iga kvartali lõpu seisuga omavahelisi saldosisid. Maksude saldosisid võrreldakse Maksuameti väljavõtete ja teatistega ning nende kohta ei tehta täiendavaid võrdlusi. Saldode võrdlemiseks saadab üksus, kes omab nõudeid teisele osapoolle ja tulusid teiselt osapoolt, tehingupartnerile kõik oma saldod (nii nõuded, kohustused, tulud kui ka kulud) e-posti teel ning jääb ootama teise poole vastust. Kinnituskirja saaja on kohustatud saldosisid võrdlema ja esitajale vastama. Kui omavahelistes saldosis on erinevusi, selgitatakse need välja ja lepitakse parandamine omavahel kokku. Kui võrdlejad jäävad omavaheliste saldode suhtes erimeelsusele, teatatakse sellest Rahandusministeeriumile. Rahandusministeeriumi poolt pakutava lahenduse alusel vahe parandatakse.

§ 53. Konsolideerimise protseduurid

(1) Saldoandmike sisestajad kontrollivad oma saldoandmiku saldode vastavust teiste avaliku sektori üksuste saldodega. Kontrolli läbiviimine toimub vastava päringuga Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist. Erinevuste esinemisel on saldoandmiku sisestaja kohustatud võtma ühendust vastavate üksustega, kellega selgitatakse erinevuste põhjused ja lepitakse kokku paranduse sisseviimine.

(2) Kui konsolideeriva üksuse konsolideerimisgrupi piires esineb niisuguseid konsolideeritavate üksuste vahelisi saldosisid, mille elimineerimiseks või õiglaseks kajastamiseks konsolideeritud aruandes on vaja veel teatud lisakandeid, võimaldatakse neid sisestada täiendava konsolideerimisgrupi saldoandmikuna.

(3) Pärast seda, kui konsolideerimisgrupi kõikide üksuste andmed on sisestatud, kontrollib konsolideerija veelkord oma valitsemisala kõikide saldode vastavust teiste avaliku sektori üksuste saldodega. Kontrolli läbiviimine toimub vastava päringuga Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist. Erinevuste esinemisel on konsolideerija kohustatud võtma ühendust vastavate üksustega, kellega selgitatakse erinevuste põhjused ja lepitakse kokku paranduse sisseviimine.

(4) Kui kõik erinevused on leitud ja parandatud, võtab konsolideerija saldoandmike infosüsteemist oma konsolideerimisgrupi üksuste andmed osaluste kajastamiseks kapitaliosaluse meetodil ning teeb konsolideerija aruannetesse vastavad kanded. Seejärel kinnitab konsolideerija oma valitsemisala aruanded. Kui kõikide konsolideerimisgruppide andmed on ülaltoodud viisil kinnitatud, viib Rahandusministeerium läbi lõpliku saldode vastavuse kontrolli.

(5) Saldode lõplikust vastavusest teatab Rahandusministeerium riigiraamatupidamiskohustuslaste üksustele, kes seejärel kajastavad oma netovara üleandmise Rahandusministeeriumile (vt üldeeskirja § 17 lg 7). Rahandusministeerium teeb vastavad vastukanded oma saldodesse.

(6) Pärast saldode võrdlust ja riigiraamatupidamiskohustuslaste üksuste netovara korrigeerimist kinnitab Rahandusministeerium kõik saldoandmikud lõplikult ning seejärel ei ole saldoandmike parandamine enam lubatud.

12. peatükk RAKENDAMINE

§ 54. 2003. aasta lõppbilansi koostamine

(1) Alates 01.01.2004 koostatakse kvartaalsed aruanded ja aastaaruanne üldeeskirjas toodud arvestusmeetodite ja esitlusviisi kohaselt. Üldeeskirja arvestusmeetoditele ja esitlusviisile üleminekuks koostatakse algbilanss seisuga 01.01.2004.

(2) Uuele kontoplaanile ülemineku võimaldamiseks koostatakse 2003. aasta lõppbilanss üldeeskirja lisades 1, 2, 3, 4 ja 5 esitatud kontoplaani järgi. Saldode üleviimine toimub 2003. aastal kehtinud bilansikontode saldode selgitamise ja neile uues kontoplaanis konto leidmise teel. Bilansisaldode üleviimisel vanalt kontoplaanilt uuele selgitatakse täiendavalt neid bilansikirjeid, mis lähtudes uutest arvestuspõhimõtetest hinnatakse ümber või antakse üle. Kõik vanadelt bilansikontodelt uutele bilansikontodele üle viidud saldode jagunemised ja ümberhindlused dokumenteeritakse ja kogutakse ühte toimikusse. Iga vana bilansikonto kohta näidatakse, millistele uutele bilansikontodele see kanti. Sealjuures eraldatakse saldod uutel bilansikontodel täiendavalt tehingupartnerite ja allikate koodide järgi, kui see on vastaval uuel kontrol nõutav. Rahavoo koodi kajastamine ei ole esmakordse saldoandmiku esitamisel kohustuslik.

(3) Seoses üleminekul tehtud ümberhindlused, mis väljendavad arvestuspõhimõtete muutust, kajastatakse seisuga 31.12.2003 koostatud aastaaruandes akumuleeritud üle-(puudu-)jäägi kontrol 298000, mitte aruandeperioodi 01.01.2003 – 31.12.2003 tulemina.

(4) Põhivara soetusmaksumusega alla 10 000 kr võib jääda bilanssi, kui see on inventeeritud ning seda amortiseeritakse hinnangulise järelejäänud kasuliku eluea jooksul. Peale täielikku amortiseerumist kantakse see bilansist maha.

(5) Põhivara ümberhindlus õiglasele väärtusele (üldeeskirja §-d 39, 45, 47) võib toimuda ka hiljem kui seisuga 31.12.2003, kuid üldjuhul mitte hiljem kui 31.12.2005.

(6) Annetatud kapitali konto suletakse järgmiselt:

- 1) konkreetse olemasoleva põhivaraga seotud põhivara sihtfinantseerimise inventeeritud jääk viiakse üle kontorühma 257 koos tehingupartneri (sihtfinantseerimise andja), tegevusala ja allika koodi kajastamisega, kui see on üldeeskirja kohaselt käsitletav sihtfinantseerimise kohustusena;
- 2) ülejäänud osa annetatud kapitalist suletakse kogunenud üle- või puudujäägi kontole (298000).

(7) Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes hinnatakse seisuga 31.12.2003 ümber kapitaliosaluse meetodil. Investeeringu väärtuse muutus kajastatakse arvestuspõhimõtte muutusena kogunenud üle- või puudujäägi kontrol 298000, mitte kontrol 652000, kus kajastatakse kapitaliosaluse meetodil tehtud kandeid alates 01.01.2004.

(8) Riigiraamatupidamiskohustuslaste üksused annavad pärast saldode inventeerimist, kapitaliosaluse meetodil tehtud kandeid ja konsolideerimise protseduuride läbiviimist viimaste kannetena Rahandusministeeriumile üle oma netovara kontode saldod seisuga 31.12.2003, korrespondeerides kanded tekkepõhiste siirete kontrol, olenevalt sellest, kas netovara kokku oli enne üleandmist negatiivne (konto 103500) või positiivne (konto 203500).

§ 55. Lubatud hälbed 2003. ja 2004. aasta aruandes

(1) Seoses üleminekuga konsolideeritud aruannete koostamisele on 2003. ja 2004. majandusaasta aruannetes lubatud konsolideerimisest tulenevad vead juhul, kui puuduvad korrektsed andmed konsolideerimise läbiviimiseks või praktilised võimalused elimineerimiskannete leidmiseks mõistliku aja jooksul. Konsolideerimata jäänud üksuste ja konsolideerimisel parandamata jäänud vigade kohta antakse aastaaruandes vastav selgitus.

(2) Arvestuspõhimõtete oluliselt erinevusest tingituna ei ole 2003. aasta bilansis kohustust esitada võrreldavaid andmeid 2002. aasta bilansi kohta. 2004. aasta tulemi- ja rahavooaruandes ei ole kohustust esitada võrreldavaid andmeid 2003. aasta tulemi- ja rahavooaruande kohta. Võrreldavad andmed võivad seetõttu osaliselt puududa ka raamatupidamise aastaaruande lisades.

(3) Eesti Pank, Tagatisfond, Liikluskindlustuse Fond ja avalik-õiguslikud kutseühendused, avaliku sektori tütarettevõtjad ja kohalike omavalitsuste valitseva mõju all olevad sihtasutused ja mittetulundusühingud esitavad esmakordselt saldoandmiku ainult bilansikontode kohta seisuga 31.12.2004 ning täismahus saldoandmiku alates kvartaalsest saldoandmikust seisuga 31.03.2005.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud üksusi ei konsolideerita rida-realt meetodil aruannetes, mis on koostatud perioodide kohta, mis lõppesid enne 01.01.2005.

[[RTL 2004, 104, 1685](#); 6.08.2004]

§ 56. Informatsiooni ja andmete avaldamine

(1) Rahandusministeerium esitab oma veebilehel jooksvat informatsiooni üldeeskirja või selle lisade muudatuste kohta.

(2) Rahandusministeerium avaldab oma veebilehel kontoplaani kasutamise juhendi, raamatupidamiskannete näidised ja muid üldeeskirja rakendamisega seotud dokumente, andmeid ja teadaandeid.

§ 57. Varasema õigusakti kehtetuks tunnistamine

Rahandusministri 17. märtsi 1995. a määrus nr 46 «Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest» ([RTL 1995, 21/22, lk 732](#); 1996, 11/12, 82; 42, 276; 43–45, 291; 1997, 16, 101, 104; 1998, 40/41, 196; 197/198, 788; 1999, 16, 181; 2000, 57, 892; 2002, 11, 116; 51, 727; 128, 1869; 2003, 26, 386) tunnistatakse kehtetuks.

§ 58. Määruse jõustumine

(1) Käesolev määrus jõustub riigiraamatupidamiskohustuslastele, kohaliku omavalitsuse üksustele, muudele avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele (välja arvatud Eesti Pank, Tagatisfond, Liikluskindlustuse Fond ja avalik õiguslikud kutseühendused), riigi valitseva mõju all olevatele sihtasutustele, mittetulundusühingutele ja Riigimetsa Majandamise Keskusele bilansikontode saldode osas alates 31.12.2003 ja ülejäänud osas alates 01.01.2004.

(2) Käesolev määrus jõustub lõikes 1 nimetatamata avaliku sektori üksustele bilansikontode saldode osas alates 31.12.2004 ja ülejäänud osas alates 01.01.2005.

[[RTL 2004, 104, 1685](#); 6.08.2004]

[lisa](#)